

การศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

โดย

นายชวลิต ตั้งสมบุญกิตติ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการประกอบการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

โดย

นายชวลิต ตั้งสมบูรณ์กิตติ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการประกอบการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**STUDY OF CULTURAL TOURISM MANAGEMENT OF BAN LAEM OLD MARKET,
BAN LAEM DISTRICT, PHETBURI PROVINCE**

By

Mr. Chawalit Tungsomboonkitti

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

Master of Business Administration Program in Entrepreneurship

Program of Entrepreneurship

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2011

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ขอ นุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “การศึกษา
การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี” เสนอโดย
นายชวลิต ตั้งสมบุญกิตติ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการประกอบการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงเงิน ช่อภักดิ์

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. ธนินทร์ฐ รัตนพงศ์กัญญา)

...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. สวรรยา ธรรมอภิพล)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงเงิน ช่อภักดิ์)
...../...../.....

51602312 : สาขาวิชาประกอบการ

คำสำคัญ : การจัดการ/การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม/วิถีชีวิต

ชวลิต ตั้งสมบูรณ์กิตติ : การศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาด
เก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ : ผศ. ดร. ดวงเงิน ชื้อภักดี.
86 หน้า.

ในอดีตตลาดบ้านแหลมเคยมีเศรษฐกิจรุ่งเรืองที่สุดในเพชรบุรี เนื่องจากความรุ่งเรืองใน
การทำประมงน้ำลึก การทำโป๊ะจับปลา และการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าทางทะเล แต่ในปัจจุบันตลาดบ้าน
แหลมกลับเสื่อมโทรมและลดความสำคัญลง การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิต
ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของตลาดเก่าบ้านแหลม เพื่อที่จะหาทาง
พัฒนาตลาดเก่าบ้านแหลมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบหนึ่งที่มีความ
แตกต่างของวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติหรือต่างถิ่น ที่ต้องการความรู้ทางประวัติศาสตร์
ประเพณี และวัฒนธรรม

การศึกษานี้ ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมองค์ประกอบที่จำเป็นต่อ
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น จำเป็นจะต้องมี
องค์ประกอบหลัก 3 ประการคือ นั่นคือ 1) สิ่งดึงดูดใจ 2) สิ่งอำนวยความสะดวก และ 3) ความสะดวกในการ
เข้าถึง และองค์ประกอบสนับสนุน 2 ประการ คือ 1) แผนส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ และ 2) จัดสำนึก
และความร่วมมือของชุมชน

จากนั้น ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบที่ศึกษาได้ มาสร้างแบบสัมภาษณ์และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกใน
ผู้ให้ข้อมูลหลักที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้สูงอายุ นักพัฒนาชุมชน ข้าราชการหรือหน่วยงานที่มีส่วน
เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม ผู้ประกอบการภายในตลาดเก่าบ้านแหลม และ ชาวบ้านใน
ชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม หรือผู้นำชุมชน หรือปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้งหมด จำนวน 6 คน และพบว่า การ
พัฒนาชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังบกพร่องในด้านสิ่งดึงดูดใจ สิ่ง
อำนวยความสะดวกและนโยบายแผนการจัดการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ แต่ก็สามารถพัฒนาปรับปรุงได้ โดยการ
ปรับปรุงพื้นที่ตั้งแต่โครงสร้างพื้นฐานของตลาด ตลอดจนการนำเสนอรูปแบบของการท่องเที่ยวภายในตลาด
ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาและเงินทุนจำนวนมาก แลกกับการที่ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของ
ชุมชนจะไม่เลือนหายไป และชาวบ้านจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

สาขาวิชาการประกอบการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ.....

51602312 : MAJOR : ENTREPRENEURSHIP

KEYWORD: MANAGEMENT/A CULTURAL TOURISM/LIFESTYLE

CHAWALIT TUNGSOMBOONKITTI : STUDY OF CULTURAL TOURISM
MANAGEMENT OF BAN LAEM OLD MARKET, BAN LAEM DISTRICT, PHETBURI
PROVINCE. INDEPENDENT STUDY ADVISOR : ASST. PROF. DUANG-NGERN
SUEPHAKDEE, PH. D. 86 pp.

In the past, Ban Laem Market was the most civilized and richest city in Petchburi province because the area was rich in marine resources. However, the civilization is slowly disappear. This study aims to study lifestyle, culture, management system and problem in Ban Laem Market in order to rectify Ban Leam Market to become a cultural tourism location.

In this study, literature review was conducted to gather related factors on developing a cultural tourism location. The findings from the literature review can be deduced into main factors and supporting factors. The main factors are 1) Tourist Attractions 2) Amenities 3) Accessibilities, and supporting factors are 1) Tourism and conservation plan 2) Community's mind and cooperation.

Consequently, interview checklist was created from the above factors. Then in-depth interviews were conducted on 6 purposive samples from Ban Leam's senior citizens, governors, entrepreneurs and citizens. The study found that the development of Ban Leam to be cultural tourism location is lack in Tourist Attractions, Amenities and Tourism and conservation plan. Anyway, it can be improved by rehabilitating fundamental structures of market as well as tourism concept. That needs much time and cost to be replaced with better community's livelihood and the existence of Ban Leam's history and cultures.

Program of Entrepreneurship

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic Year 2011

Independent Study Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงเงิน ชื้อภักดี ที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และได้กรุณาตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ จนการค้นคว้าฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ รวมถึงอาจารย์ ดร. ธนินทร์ฐ์ รัตนพงศ์ภิญโญ อาจารย์ ดร. สวรรยา ชื้อเลื่อม และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย ครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อประดิษฐ์ คุณแม่ยุพดี ตั้งสมบุญกิตติ และทุกๆ คน ครอบครัวผู้ให้ให้การสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เสมอมา และเป็นกำลังใจที่ดีที่สุด

ขอขอบคุณ เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการประกอบการที่คอยให้คำแนะนำสนับสนุนและกำลังใจอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ ชาวบ้านชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม ตลอดจนเจ้าหน้าที่ราชการที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์เป็นอย่างดี ทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยได้อย่างครบถ้วน และขอบคุณกำลังใจจากทุกท่านที่ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา และผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ในที่นี้ ที่ช่วยให้การจัดทำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จในที่สุด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามคำศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	6
แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม.....	8
แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	11
แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	13
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
3 วิธีดำเนินการวิจัย	25
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	25
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	27
การเก็บรวบรวมข้อมูล	28
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	29

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษา	30
ประวัติชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมและสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน	30
ข้อมูลทั่วไป	31
องค์ประกอบหลักที่ 1 สิ่งดึงดูดใจ	44
องค์ประกอบหลักที่ 2 สิ่งอำนวยความสะดวก.....	46
องค์ประกอบหลักที่ 3 ความสะดวกในการเข้าถึง	48
องค์ประกอบสนับสนุนที่ 1 นโยบายแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์.....	49
องค์ประกอบสนับสนุนที่ 2 จิตสำนึกและแนวคิดของคนในชุมชน	49
5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	52
สรุปผลการวิจัย.....	52
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย	57
บรรณานุกรม	58
ภาคผนวก	62
ภาคผนวก ก แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์.....	63
ภาคผนวก ข ถอดเทปการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	66
ประวัติผู้วิจัย	86

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงแผนที่ตั้งอำเภอบ้านแหลม.....	17
2	กรอบความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.....	24
3	สภาพตลาดเก่าบ้านแหลมในปัจจุบัน.....	34
4	แสดงแม่น้ำเพชรบุรีที่ไหลออกไปที่ปากอ่าวบ้านแหลม	37
5	ภาพเรือแซก	38
6	เรือใบยวนที่บรรทุกเกลือจากบ้านแหลมไปขายภาคใต้	39
7	แสดงภาพเรือประมงที่จอดอยู่ที่ปากอ่าวบ้านแหลม	42
8	เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมตามองค์ประกอบของ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.....	56

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวนับเป็นรายได้หลักของประเทศไทย ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่มีความสนใจในวัฒนธรรมของชาวตะวันออก ซึ่งมีความแตกต่างจากวัฒนธรรมของชาติตะวันตกที่ตนเองอาศัยอยู่รวมถึงชาวเอเชีย ซึ่งแม้จะอยู่ในทวีปเดียวกัน แต่ก็อาจมีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ หรือแม้แต่คนที่อยู่ในประเทศเดียวกัน แต่ยังมีความเป็นอยู่และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปตามแต่ละภูมิภาค ดังนั้นความแตกต่างของวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติหรือต่างถิ่น ที่ต้องการความรู้ทางประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมเป็นอย่างมาก จนเกิดเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบหนึ่ง ที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม”

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ การพหุต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรีและวิถีชีวิตผู้คน หรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพาไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2540)

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงเป็นทางเลือกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์และสนใจที่จะรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม วิถีชีวิต ซึ่งมีจุดขาย เป็นมรดกแห่งอดีตเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีราคาในสังคมสมัยใหม่ เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมดั้งเดิมจะเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว และที่สำคัญคือการค้นหาความแตกต่าง ดังนั้น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะมีแนวโน้มดีขึ้นเรื่อยๆ (กุลธิดา สามะพุทธิ, 2539)

ประเทศไทยอุดมไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพราะเป็นประเทศเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และในจำนวนจังหวัดหรือเมืองที่มีวัฒนธรรมสืบทอดกันมาช้านานนั้น ก็มีจังหวัดเพชรบุรีรวมอยู่ด้วย เพราะเมืองเพชรบุรี เป็นอาณาจักรเก่าแก่มาแต่โบราณ

ซึ่งปรากฏหลักฐานอยู่หลายประการ อาทิ ปรากฏศิลา พระพุทธรูป และโบราณวัตถุอื่นๆ ตลอดจนบันทึกในศิลาจารึกของทั้งขอมโบราณและสมัยสุโขทัย

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เพชรบุรีเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญ ชาวเพชรบุรีได้กราบศึกสงครามป้องกันรักษาเมืองจากการรุกรานของอริราชศัตรูอย่างกล้าหาญ ตลอดจนถึงสมัยกรุงธนบุรีเจ้าเมืองเพชรบุรีและชาวเพชรบุรี ก็ได้ยกทัพไปร่วมปราบหัวเมืองฝ่ายใต้ร่วมกับพระเจ้าตากสินมหาราช เพื่อรวบรวมประเทศให้เป็นปึกแผ่นด้วย ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์หลายพระองค์ทรงโปรดเมืองเพชรบุรีเป็นพิเศษ โดยโปรดให้สร้าง “พระนครคีรี” ขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับและรับแขกเมือง และได้ทรงโปรดให้สร้างพระรามราชนิเวศน์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2452 แต่เสด็จสวรรคตเสียก่อน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้างต่อจนแล้วเสร็จ นอกจากนี้พระองค์ยังทรงโปรดให้สร้างค่ายหลวงหาดเจ้าสำราญและทรงสร้าง “พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน” ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2466 ณ ชายหาดชะอำ และนอกจากจังหวัดเพชรบุรีจะมีโบราณวัตถุ โบราณสถาน และศิลปกรรม ตลอดจนวัดวาอารามที่เก่าแก่มากมายแล้ว ยังมีลักษณะภูมิประเทศทางธรรมชาติที่หลากหลายและสวยงาม คือมีทั้งภูเขา ถ้ำ ป่าไม้ น้ำตก แก่งหิน และชายทะเล

ในส่วนของขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ท้องถิ่น เมืองเพชรบุรีก็มีงานประเพณีที่ขึ้นชื่อหลากหลาย เช่น งานพระนครคีรีเมืองเพชร ประเพณีวัวลาน วัวเทียมเกวียน ละครชาตรี กลุ่มชาวเผ่าไทยทรงดำ การแข่งขันเรือยาว เหน่เรือบก และมีเอกลักษณ์ท้องถิ่น เช่น เขาวัง ดันตาล ชมพุ่เพชร และแม่น้ำเพชร (ยุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี, 2548)

จังหวัดเพชรบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอชะอำ อำเภอบ้านแหลม อำเภอบ้านลาด อำเภอเขาย้อย อำเภอท่ายาง อำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอแก่งกระจาน ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อม โดยในการศึกษาครั้งนี้จะเน้นไปที่อำเภอบ้านแหลม ซึ่งมีทิศเหนือติดกับ จังหวัดสมุทรสงคราม ส่วนทิศใต้ติดกับ อำเภอชะอำ อำเภอบ้านแหลมประกอบด้วย 10 ตำบล 67 หมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินเค็มและมีชายหาดติดกับทะเลฝั่งตะวันออกอ่าวไทย ซึ่งมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ วิถีชีวิต และการท่องเที่ยว เช่น การทำนาเกลือ การเพาะเลี้ยงหอยแครง การทำประมง (บรรยายสรุปจังหวัดเพชรบุรี, 2539)

สมัยหนึ่ง บ้านแหลมเคยมีเศรษฐกิจรุ่งเรืองรำรวยที่สุดในเพชรบุรี เนื่องจากความรุ่งเรืองในการทำประมงน้ำลึก การทำโป๊ะจับปลา โดยมีคนจีนดูแลควบคุมกิจการ และจะมีเรือแขกจากปัตตานี

ตรังกานู ดิดไบแล่นขึ้นมาซื้อเกลือซื้อข้าวจากตลาดบ้านแหลม แต่เมื่อถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง มีการตัดถนนและความอุดมสมบูรณ์ทางทะเลลดลง ทำให้เศรษฐกิจที่เคยคึกคักของตลาดบ้านแหลม ค่อยๆ ชบเซาลงไป (ภาควิชาการศึกษากับสถาบันวัฒนธรรมพื้นถิ่น, 2547)

ด้วยประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ของบ้านแหลม ในฐานะที่เคยเป็นเมืองสำคัญของจังหวัด เพชรบุรีในอดีต แต่กลับเสื่อมโทรมและลดความสำคัญลงไปจนใกล้จะเลือนหายไปกับกาลเวลา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของตลาดเก่าบ้านแหลม เพื่อที่จะหาทางพัฒนาตลาดเก่าบ้านแหลม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน และเพื่อเป็นต้นแบบของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในสามารถพัฒนาต่อเนื่องไปยังส่วนอื่นๆ ของบ้านแหลม เช่น แหลมหลวง ตลาดเก่าบ้านแหลม วัดคันสน วัดเขาตะเครา วัดในกลาง ซึ่งเป็นวัดที่มีความเก่าแก่และมีความน่าสนใจ ในเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นเมืองเพชรบุรี

2. คำถามของการวิจัย

- 2.1 สภาพปัจจุบันของวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชาวบ้านในตลาดเก่าบ้านแหลม
- 2.2 ปัญหาที่ทำให้ตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรีมีเศรษฐกิจที่ชบเซาลง
- 2.3 ระบบการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลพัฒนา

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชาวตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
- 3.2 เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
- 3.3 เพื่อศึกษาและหาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้อาวุโสบริเวณพื้นที่, ผู้อยู่อาศัยในชุมชน, ผู้ประกอบการค้าในบริเวณตลาด, เจ้าหน้าที่รัฐ และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีขอบเขตการศึกษาดังนี้

4.1 ขั้นตอนของการศึกษา

4.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา

4.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์

4.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.4 การสรุปผลการศึกษา

4.1.5 การเสนอแนะ

4.2 ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษาวิถีชีวิตในด้าน วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม ความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบการจัดการหน่วยงานที่ดูแล ตลาดเก่าบ้านแหลมเท่านั้น

4.3 ขอบเขตเชิงประชากร การศึกษาครั้งนี้กำหนดขอบเขตการศึกษา การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้

4.3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ผู้อาวุโสบริเวณพื้นที่

4.3.2 ผู้อยู่อาศัยในชุมชน

4.3.3 ผู้ประกอบการค้าในบริเวณตลาด

4.3.4 เจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

4.4 ขอบเขตเชิงเวลา ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่เดือนมีนาคม 2554 จนถึง พฤศจิกายน 2554 รวมระยะเวลา 9 เดือน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบถึงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ สังคม ภายใน ตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

5.2 ทำให้ทราบถึงปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

5.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางการฟื้นฟู อนุรักษ์วิถีชีวิตและ วัฒนธรรมของชาวตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

6. นิยามคำศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรีและวิถีชีวิตผู้คน ในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

นักท่องเที่ยว(Tourist) หมายถึงผู้มาเยือนชั่วคราว ณ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การจัดการ (Management) หมายถึง การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพในรูปแบบต่างๆ ทั้งด้านการจัดหา การเก็บรักษา การซ่อมแซม การสงวนรักษา และการพัฒนา เพื่อให้กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง เป็นการดำเนินงานที่ให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดความพอใจของนักท่องเที่ยว รักษาทรัพยากรให้คงความดึงดูดสนใจและพัฒนาให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยทั่วไปของประเทศไทย ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแก้ไขการขาดดุลชำระเงิน เป็นฐานทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคที่กระตุ้นให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่อง เป็นแหล่งสร้างงาน การกระจายรายได้สู่ความเจริญไปสู่ภูมิภาค นอกจากนี้วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวคือ เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี โบราณสถานทางประวัติศาสตร์ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านสังคม (อิทธิมัย พรหมจรรยา, 2546)

การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างฉลาดเหมาะสม ได้ประโยชน์มากและเป็นเวลานานที่สุด เกิดผลดีต่อประชากรโลก ส่วนรวม มีการสูญเสียทรัพยากรอย่างเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด ดังนั้นการอนุรักษ์จึงหมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้เฉยๆ

วิถีชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คนในแต่ละสังคม บนพื้นฐานวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิเช่น เอกสาร ตำรา งานวิจัยและระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ในประเด็นต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
5. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายในหลายลักษณะ ดังต่อไปนี้

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization หรือ WTO) แห่งองค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดความหมายของ “การท่องเที่ยว” ว่าหมายถึง การเดินทางใดๆ ก็ตามที่เป็นการเดินทางโดยเป็นไปตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ ดังต่อไปนี้ (สร้อยา วรากุลวิทย์, 2546 : 2)

1. การเดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยเป็นประจำไปยังสถานที่อื่นๆ เป็นการชั่วคราว
2. การเดินทางนั้น ผู้เดินทางเดินทางด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ
3. การเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เดินทางเพื่อไปประกอบอาชีพ หรือหารายได้

นอกจากนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้อธิบายศัพท์ “การท่องเที่ยว” (Tourism) ไว้ว่าเป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้างขวางเพราะมิได้หมายความแต่เฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ดังที่คนส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการศึกษา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมชม

พี่น้องนับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น ฉะนั้นปรากฏการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นกิจกรรมรายใหญ่ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งมีผู้กล่าวว่าธุรกิจท่องเที่ยวในทุกวันนี้เป็นธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกหาเทียบกับธุรกิจอื่นๆ ด้วยกัน (นิคม จารุมณี, 2544 : 1)

“การท่องเที่ยว” เป็นคำที่มีความหมายกว้าง ไม่ได้มีความหมายเพียงการเดินทางพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเคลื่อนย้ายของประชากรจากแห่งหนึ่งไปสู่อีกแห่งหนึ่ง รวมทั้งการเดินทางภายในประเทศและเดินทางระหว่างประเทศ การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ได้รับความรู้ ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน (วรรณ วลัยวานิช, 2539 : 7)

การท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ เป็นการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง หมายถึง เดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งวัตถุประสงค์ของการเดินทางนั้นมีหลากหลายแตกต่างกันตามแรงจูงใจในการเดินทางของนักท่องเที่ยว แต่ไม่ว่าจะมีจุดหมายใดๆ ก็ตาม การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเป็นการชั่วคราว เป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้เดินทาง โดยไม่คำนึงถึงระยะทางจะใกล้หรือไกล จะเป็นการเดินทางระยะสั้นหรือระยะยาว และการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรมหรือไม่ก็ตาม แต่การเดินทางต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยือน ณ ที่นั้นๆ และต้องไม่มีเรื่องการประกอบอาชีพ หรือหารายได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเดินทางนั้นๆ (จุฑามาศ คงสวัสดิ์, 2550: 11)

ประเภทของการท่องเที่ยว ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรมเช่น สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยงรวมถึงแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่างๆ
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การเดินทางไปในสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ
3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวและเยี่ยมชมสถานที่แสดงถึงความเป็นวัฒนธรรม เช่น การชมสถานโบราณวัตถุ โบราณสถาน ปราสาทพระราชนวัง วัด ประเพณี รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย
4. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวที่ผสมผสานในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ โดยมีกิจกรรมเพื่อการรักษาสุขภาพเป็นกิจกรรมสำคัญของการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวสปา
5. การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เช่นการเดินทางไปเยี่ยมเยือนลูกค้า หรือ ดูผลงานและได้ไปท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้นๆ ประมาณ 1-2 วัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า “การท่องเที่ยว” การเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังไปยังอีกอีกที่หนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางต่างๆ เช่นเพื่อการเที่ยวชมเมือง เยี่ยมญาติและเพื่อน พักผ่อน วันหยุด แต่ไม่รวมถึงการเดินทางเพื่อไปประกอบอาชีพ หรือหารายได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับ การเดินทางนั้นๆ

2. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

คำว่า วัฒนธรรม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “วัฒนธรรมคือสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมกลืนก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน พฤติกรรม สืบต่อกันมาช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้นๆ อยู่รอดและเจริญงอกงาม และวัฒนธรรมจะดำรงอยู่ยาวนานเพียงใดขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของความคิด ซึ่งขึ้นอยู่กับความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ การสร้างสรรค์ คือการต่อสู้ดิ้นรนค้นหาแนวทางใหม่ๆ โดยไม่สูญเสียรูปแบบดั้งเดิมของตนและสืบทอด การถ่ายทอดการเรียนรู้ (Education) ของสมาชิก ดังนั้นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์จึงเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา

คำว่า วัฒนธรรม มาจากคำว่า “วทุฒน” ซึ่งแปลว่า เจริญงอกงาม คำว่า “ธรรม” มาจากภาษาสันสกฤตว่า “ธรม” หมายถึงความดีทางสังคมศาสตร์ – วัฒนธรรมหมายถึง วิถีชีวิต (Way of Life) ของมนุษย์ในสังคม พระยาอนุมานราชธน ได้กล่าวถึง วัฒนธรรม ไว้ว่า หมายถึงสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้เลียนแบบกันได้ “อุทัย หิรัญโต” วัฒนธรรมคือ มรดกทางสังคมที่ได้ตกทอดมาเป็นสมบัติของ มนุษย์ในสมัยปัจจุบัน และนำมาใช้ในการครองชีวิตเป็นแบบแผนแห่ง การครองชีวิต (มณฑิรา ตาเมือง, 2554)

วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น มิใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรือ อาจเป็นการกำหนดพฤติกรรม และความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน ฉะนั้นวัฒนธรรมก็คือ ระบบในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมิใช่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามสัญชาตญาณ วัฒนธรรมเป็นระบบสัญลักษณ์ในสังคมมนุษย์ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เมื่อสร้างขึ้นแล้ว จึงสอนให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติ ฉะนั้นวัฒนธรรมจึงต้องมีการเรียนรู้และมีการถ่ายทอด เมื่อมนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมมนุษย์ก็รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม (สังคมและวัฒนธรรม, 2534)

วัฒนธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ

1. วัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์และจับต้องไม่ได้ เป็นต้นว่า ภาษาพูด ระบบความเชื่อ กิริยามารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี

2. วัฒนธรรมทางด้านวัตถุ เป็นต้นว่า อาคารบ้านเรือน วัด และศิลปกรรม ประติมากรรมต่างๆ ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งใช้เป็นประจำทุกวัน

วัฒนธรรมคือพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ ซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกับคนในกลุ่มสังคมอื่น พฤติกรรมของมนุษย์ดังกล่าว คือสิ่งที่เกิดจากแรงขับเรื่องของปัจจัยความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม พฤติกรรมเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นก็จะถูกกลั่นกรอง ให้เกิดเป็นความงดงาม สร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งส่วนตัวและส่วนรวม (วาติกา แส่นคำ, 2545)

ศิริวรรณ เสงีรัตน์ (2542, อ้างถึงใน เบญญา จันทร, 2545) กล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของวัฒนธรรมว่า

1. มีการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ (Culture is Invented) โดยบุคคลสร้างขึ้นใหม่เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมใหม่

2. มีการเรียนรู้ (Culture is Learned) ใช้ชีวิตและเกี่ยวข้องกับอารมณ์ มีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

3. เป็นกิจกรรมร่วมทางสังคม (Culture is Solely Shared) เหตุการณ์ซึ่งมีส่วนร่วมโดยมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนั้นกำหนดรูปแบบโดยอิทธิพลของสังคม เช่น ครอบครัว

4. มีลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคม (Culture are Similar but Different) คือการที่แต่ละสังคมมีรายละเอียดแตกต่างกัน

5. ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และมีลักษณะคงทนต่อเนื่อง (Culture is Gratifying and Persistent) คือสามารถตอบสนองความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ ประพฤติสม่ำเสมอเป็นเวลานาน เกิดความพึงพอใจ จึงถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

6. มีการปรับตัว (Culture is Adaptive) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม

7. มีการจัดโครงสร้างและมีการประสมประสาน หรือ บูรณาการ (Culture is Organized and Integrated) เพื่อให้มีความเหมาะสม

8. เป็นสิ่งที่ถูกวางเงื่อนไขให้ปฏิบัติ (Culture is Prescriptive) ในสังคมโดยทำความเข้าใจถึงความเหมาะสมในวิธีการคิด ความรู้สึก

เบญจ จันทร (2545) กล่าวว่า วัฒนธรรมจะมีการค้นพบสิ่งใหม่ๆ มีการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ แต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและถ่ายทอดไปยังรุ่นลูกหลานและทุกสิ่ง สามารถเป็นวัฒนธรรมได้ เช่น วิธีการปรุงอาหาร การรับประทานอาหาร การแต่งกาย ชีวิตความเป็นอยู่ การพักผ่อน การสื่อความหมาย การจราจรขนส่ง ความเชื่อ การดำเนินชีวิต แนวคิดและปรัชญาต่างๆ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสังคม สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้จะเห็นว่าวัฒนธรรมมีความหลากหลายและสามารถนำมาจัดกิจกรรมให้เป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยวได้หลายกลุ่ม

รุ่งรัตน์ หัตถกรรม (2545) วัฒนธรรม หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นมาและเป็นที่ยอมรับกันในสังคม ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติ วิถีชีวิต ถือเป็นมรดกทางสังคมโดยการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

สาเหตุของการเกิดวัฒนธรรม

งามพิศ สัตย์สงวน (2553) ได้อธิบายว่า การเกิดวัฒนธรรมมีสาเหตุมาจากความต้องการของมนุษย์ 3 ประการ คือ

1. ความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองทางชีววิทยา (Biological Needs) ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐาน คือ ปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

2. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เนื่องจากการอยู่ร่วมกันของคนหมู่มากที่ต้องการมีการจัดระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแบ่งหน้าที่ การร่วมมือกันแก้ไขปัญหาพื้นฐาน ความต้องการด้านนี้ ก่อให้เกิดวัฒนธรรม คือ การจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization)

3. ความต้องการทางจิตใจ (Psychological Needs) ซึ่งวัฒนธรรมที่มาตอบสนองความต้องการ คือ ระบบความเชื่อ

ความสำคัญของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมมีความสำคัญทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ จานงค์ ทองประเสริฐ (2528 : 64) กล่าวว่าวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติมาก ถ้าวัฒนธรรมของชาติตายชาติก็ตาย ถ้าชาติใดไม่รู้จักบำรุงส่งเสริมปรับปรุงและแก้ไขวัฒนธรรมเดิมของชาติ ให้เจริญและมั่นคงแล้ว ก็จะถูกกลืนด้วยการแทรกแซงจากวัฒนธรรมอื่น จนสิ้นวัฒนธรรมของตน จนกลายเป็นความ หายนะขึ้นมา

วัฒนธรรมเป็นเครื่องกำหนดวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ทั้งยังเป็นเครื่องวัดและกำหนดความเจริญ ความเสื่อมของสังคม วัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ หากสังคมใดมีวัฒนธรรมที่เหมาะสมมีความดีงาม

สังคมนั้นย่อมเจริญก้าวหน้า ฉะนั้นการทำความเข้าใจในกระบวนการวัฒนธรรมจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดกรอบ หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตของสังคม วัฒนธรรมมีคุณประโยชน์หลายประการ คือ ช่วยให้มีมนุษย์สะดวกสบายขึ้น ช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์ ช่วยเหนี่ยวรั้งสมาชิกในสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขช่วย ให้ประเทศมีความเจริญรุ่งเรือง (สุธีร์ ชีระปัญญาพงศ์, 2540)

นอกจากนี้วัฒนธรรมสามารถทำหน้าที่ได้หลายระดับ คือ

1. เพื่อสนองความต้องการพื้นฐาน ได้แก่ ปัจจัย ๔ ในการครองชีพ
2. เพื่อความเรียบร้อยของสังคม ได้แก่ การปกครอง
3. เพื่อผลทางจิตใจ ได้แก่ ศาสนา
4. เพื่อความสดชื่นในชีวิต ได้แก่ สุนทริยภาพ
5. เพื่อการสื่อสารความรู้ ได้แก่ การศึกษา

วัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ช่วยให้มีมนุษย์รู้จักทำมาหากินร่วมกัน อยู่ร่วมกัน และมีความเจริญเหนือสัตว์ประเภทอื่น วัฒนธรรมช่วยให้มนุษย์และสังคมพัฒนาขึ้นโดยลำดับ วัฒนธรรมจะแสดงออกในรูปของค่านิยม (Value) โดยมีบรรทัดฐาน (Norms) เป็นกลไกในการควบคุมการประพฤติปฏิบัติ ผลของการประพฤติปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคมจะก่อให้เกิดกลไกประการหนึ่งที่เรียกว่าการแซงชั้นของสังคม (Social Sanction) เพื่อรักษาบรรทัดฐานทางสังคมไว้ ซึ่งการแซงชั้นจะผันแปรตามบรรทัดฐานของสังคม บรรทัดฐานที่สามารถรักษาสังคมได้อย่างชัดเจนคือ กฎระเบียบ (Laws) ภายใต้ระบบสถาบันที่เป็นโครงสร้างของสังคม อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีผลทำให้ค่านิยม บรรทัดฐานเปลี่ยนไป (แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2552)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า “วัฒนธรรม” คือ พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ในสังคมต่างๆ สร้างขึ้นมาและถ่ายทอดไปยังรุ่นลูกหลานโดยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและ มีการค้นพบสิ่งใหม่ๆ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ในสังคมนั้นๆ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึง

ความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540) กล่าวถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่า เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ไม่มีการซื้อขายวัฒนธรรมและชีวิตผู้คน

สุดชีวัน นันทวัน ณ อุทยา (2551) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจ อาจตอบสนองออกมาในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้การรับรู้อาจจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความรู้และประสบการณ์เดิม เป็นต้น

เบญจา จันทร ได้กล่าวโดยสรุปว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการเดินทางเพื่อเรียนรู้ ศึกษา สังเกต ให้เข้าใจและซาบซึ้ง หรือร่วมกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรที่มีคุณค่าทางศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอด ในบางครั้งนักท่องเที่ยวยังมีความต้องการที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย ทำให้มีการส่งเสริมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง เช่น กิจกรรมส่งเสริมการผลิตสินค้า ด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของนักท่องเที่ยวในการชมวิถีชีวิตในหมู่บ้านที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว การแสดงทางวัฒนธรรม หรือการพักค้างแรมในหมู่บ้าน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) สรุปไว้ว่า “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเสนอลักษณะทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงการให้ความรู้และความภาคภูมิใจ”

บริษัทรวดโลก จำกัด (2537) กล่าวถึง การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture Tourism) ว่าเป็นกลไกที่แยก “นักท่องเที่ยว” ได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ โลกทัศน์ ทัศนคติ และความสนใจที่ค่อนข้างไปทางการศึกษา ทำให้อยากรู้อยากเห็นความแตกต่าง และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสถานที่ที่ไปพบเห็น เพื่อเปรียบเทียบกับบ้านเมืองของตน สะท้อนถึงความเป็นนักคิด นักจัดการที่แสวงหาประสบการณ์เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตมากกว่าจะสนุกอย่างเดียว เหมือนกับนักท่องเที่ยวทั้งหลายที่เอาความพึงพอใจของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบอย่างหนึ่งอย่างใดต่อชุมชนหรือประเทศที่ตนไปเที่ยว

ดังนั้นจึงสามารถจึงได้สรุปว่า “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม” เป็นการเดินทางเพื่อเรียนรู้ ศึกษา สังเกต ให้เข้าใจและซาบซึ้ง หรือร่วมกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว มุ่งเสนอลักษณะทาง

วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความ เป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงการให้ความรู้และความภาคภูมิใจทรัพยากรที่มีคุณค่าทาง ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอด และยังสามารถจำแนกแยก “นักท่องเที่ยว” ได้ อย่างชัดเจน ตั้งแต่อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ โลกทัศน์ ทัศนคติ และความสนใจที่ออกไปทาง การศึกษา

4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ชูชาติ (2538) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเอาไว้ว่า หมายถึง การใช้ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น ธรรมชาติ โบราณสถาน วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่มีอยู่ อย่างจำกัด อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในปัจจุบัน และอนาคต พยายามลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากร หรือทำให้กระทบต่อทรัพยากรน้อยที่สุด สงวนรักษาทรัพยากรให้คงอยู่สภาพเดิม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และประชาชนเจ้าของท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็ ต้องสงวนรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนี้

มีแนวคิดที่เป็นองค์ประกอบ 6 ประการ คือ

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค
2. การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น
3. ขอบเขตของการพัฒนาการท่องเที่ยว
4. การใช้วัสดุและผลผลิตของท้องถิ่น
5. การกระจายรายได้
6. การจ้างงาน

นอกจากนี้ ชูสิทธิ์ ยังได้กล่าวถึง แนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งมี อยู่ 5 ประการคือ

1. ควบคุมคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว
2. ให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว
3. ควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความสามารถในการรองรับพื้นที่
4. ดูแลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว
5. ให้บริการนักท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้แนวคิดด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเอาไว้ ว่าเป็นการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการรักษาระบบนิเวศวิทยาที่มีอยู่เดิม ให้คงอยู่หรือดีขึ้น โดยเป็นการ

พัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการให้ชุมชนเจ้าของพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกส่วน กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 ฝ่าย คือ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังได้ให้ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 6 ประการคือด้วย (กรมศิลปากร อ้างถึงใน สุวิญญู รัศมิภุติ, 2528 : 137)

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี

2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่า และความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

3. เป็นการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม

4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2539) ได้ศึกษาและเสนอว่า เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ ความพยายามที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งพิจารณาได้จากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. ต้องดำเนินการในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว

2. ต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วน ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวเท่าเทียมเสมอภาคกัน

4. ต้องขึ้นตามความต้องการของประชาชนท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว

สุดชีวัน นันทวัน ณ อุรุยา (2551 : 13-15) ได้กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวและพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป โดยมีการวางแผนเพื่อใช้ประโยชน์จาก สิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง มีการจัดการที่เหมาะสมให้สิ่งแวดล้อมคงอยู่หรือเสื่อมสภาพน้อยที่สุด โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และเกิดรายได้เข้าสู่

ชุมชน โดยคงขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมของชุมชนไว้ได้ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รับประโยชน์และมีการพัฒนาสืบต่อไป

สรุปการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่า และผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น และเน้นการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

5. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

5.1 ความเป็นมาของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม

นิพัทธ์ เฟื่องแก้ว (2550) กล่าวว่าไว้ว่าเพชรบุรีเป็นนครประวัติศาสตร์ มีชีวิตสืบเนื่องมายาวนาน ก่อตั้งเมืองซ้อนอยู่บนพื้นที่เดียวกันหลายสมัย เมืองโบราณในเขตเพชรบุรีซึ่งมีอายุเวลาอยู่ในสมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 11-16) มีที่ตั้งอยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลปัจจุบันถึง 12 กิโลเมตร และแนวชายฝั่งทะเลเดิมก็สูงกว่าระดับน้ำทะเลปัจจุบันถึง 3.5-4 เมตร หลักฐานที่ปรากฏเด่นชัดส่วนหนึ่งก็คือ บริเวณเขาวังเพชรบุรียังมีแนวหอยนางรมติดอยู่บ่งบอกว่าเคยเป็นเขตหินเว้าชายฝั่งทะเลมาก่อน จึงเป็นไปได้ว่าในสมัยทวารวดีนั้นเมืองโบราณเพชรบุรีอาจจะเคยอยู่ติดชายฝั่งทะเล แต่เมื่อน้ำทะเลเปลี่ยนระดับ ประกอบกับการทับถมของดินตะกอน ทำให้แผ่นดินงอกลึกเข้าไปในทะเลอ่าวไทยมากขึ้นเรื่อยๆ จนขยายเป็นพื้นที่เพชรบุรีดังเช่นที่ปรากฏในปัจจุบัน การทับถมของดินตะกอนยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบริเวณชายฝั่งทะเลเพชรบุรีอยู่ตลอดเวลา ที่เด่นชัดที่สุดส่วนหนึ่งก็คือในเขตอำเภอบ้านแหลมเพราะปรากฏหลักฐานในนิราศเมืองเพชรบุรี สำนวนหม่อมกรมแสนที่เขียนขึ้นในสมัยอยุธยาประมาณปลายแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ในช่วงราวสองร้อยกว่าปีที่ผ่านมา เส้นทางที่หม่อมกรมแสนใช้ล่องผ่านแม่น้ำเพชรบุรีสมัยนั้น ปรากฏแต่ชื่อของปากน้ำบางตระเครา และบางครั้ง อันแสดงให้เห็นว่ายังไม่มีพื้นที่ บ้านแหลม ซึ่งเป็นชุมชนใหญ่ในสมัยรัตนโกสินทร์ เกิดขึ้นในวาระนั้นเป็นไปได้ว่า เพียงไม่กี่ร้อยปีก่อนบ้านแหลมอาจจะยังไม่ทับถมก่อตัว หรืออาจเป็นเพียงพื้นที่ชุ่มน้ำถูกน้ำท่วมถึงตามระดับน้ำทะเลที่ขึ้นลงอยู่ในบริเวณปากแม่น้ำเพชรบุรีเท่านั้น

พรพิศ คายดิน (2543) สมัยกลางพุทธศตวรรษที่ 18 เมืองเพชรบุรีกลายเป็นนครสำคัญ มีฐานะเป็นเมืองท่ามีการติดต่อค้าขายกับเมืองจีน โดยปรากฏหลักฐานเครื่องเคลือบจีนสมัยราชวงศ์ซ่ง ที่ขุดพบในพระสถูปวัดมหาธาตุ นอกจากนี้ในสมัยสุโขทัยมีหลักฐานแสดงว่าเมืองเพชรเป็นเมืองท่าที่สำคัญและมีความสัมพันธ์อันดีกับเมืองจีน ดังจะเห็นได้จากจดหมายเหตุของจีนสมัยพระเจ้าหงวนสิ่โจ้ว ฮ่องเต๋ ราวปี พ.ศ. 1837 ซึ่งตรงกับแผ่นดินของพ่อขุนรามคำแหงกล่าวว่า “กัมพูชียึดตั้ง

แห่งเมืองปิกชีอันปูลีเอียะ (บางฉบับว่า ปิกชิกปูลี บางฉบับว่า ปิยะปูลี) ส่งทูตมาถวายเครื่องบรรณาการ” และในปี พ.ศ. 1934 สมัยพระเจ้าอู่ซึ่ง ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระมหาธรรมราชาที่ 2 แห่งอาณาจักรสุโขทัย ก็ยังมีจดหมายเหตุจกกล่าวว่า “ประเทศริวกิวสยามเปือกลิกโปป्ली (บางฉบับว่าปะวีปาหลี่) กัสมิระ เข้าถวายบรรณาการ” ทั้งปิกชีอันปูลีเอียะและเปือกลิกโปป्लीน่าจะหมายถึงเมืองเพชรบุรี

สมัยอดีตนั้นอำเภอบ้านแหลมเป็นเสมือนเมืองท่าของเมืองเพชรบุรีที่ใช้เป็นที่ติดต่อค้าขายกับหัวเมืองอื่น ดังนั้นเมืองเพชรบุรีจึงเป็นเมืองที่มีความรุ่งเรืองมาแต่ในอดีตจากการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ โดยมีสินค้าหลักก็คือ น้ำตาลโตนดและเกลือ ความเป็นเมืองท่าเล็กของสยามประเทศได้สิ้นสุดลง เมื่อได้มีสนธิสัญญาเบอร์นีที่บังคับให้สยามมีการติดต่อค้าขายผ่านทางท่าเรือคลองเตยเพียงแห่งเดียว ภายหลังจากสนธิสัญญาเบาว์ริงได้มีผลบังคับแทนสนธิสัญญาเบอร์นีและได้ยกเลิกในรัชกาลต่อมา แต่รัฐบาลได้หันไปพัฒนาท่าเรือน้ำลึกที่แหลมฉบัง หากได้มีการพัฒนาท่าเรือตามเมือง (จังหวัด) อย่างที่เคยมีมาแต่เดิมไม่ ประชาชนที่อยู่ภายในอำเภอบ้านแหลมในอดีตซึ่งมักจะมีฐานะจากการค้าขายภายหลังจึงได้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้าไปทำมาหากินในกรุงเทพมหานคร

5.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

ปัจจุบันอำเภอบ้านแหลม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดเพชรบุรี อยู่ห่างจากตัวจังหวัดเพชรบุรี ประมาณ 12 กิโลเมตร มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอมือง และอำเภอมัว จังหัดสมุทรสงคราม

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอมือง จังหัดเพชรบุรี

ทิศตะวันออก จดทะเลอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอมือง และอำเภอยะฮ้อย จังหัดเพชรบุรี

พื้นที่ ประมาณ 189.885 ตารางกิโลเมตร หรือ 118,678.13 ไร่

ภาพที่ 1 แสดงแผนที่ตั้งอำเภอบ้านแหลม

5.3 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอบ้านแหลมมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม และที่ราบชายฝั่งทะเล บริเวณพื้นที่ที่อยู่ใกล้ทะเลราษฎรจะมีอาชีพทำนาเกลือ และเลี้ยงกุ้ง ปลา หอย มีการปลูกไม้โกงกาง และพันธุ์ไม้น้ำเค็มอื่น ๆ ส่วนบริเวณพื้นที่ราบลุ่ม ราษฎรจะใช้ทำนา ทำไร่ และทำสวนบ้างเล็กน้อย มีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่าน 2 สาย คือ

แม่น้ำเพชรบุรี ไหลผ่านอำเภอบ้านแหลมที่ตำบลท่าแร้ง ตำบลบางครก และตำบลบ้านแหลมออกสู่ทะเลที่อ่าวบ้านแหลม

แม่น้ำบางตะบูน แยกจากแม่น้ำเพชรบุรีที่วัดปากคลอง ตำบลบางครก ไหลผ่านตำบลบางครก บางตะบูน และบางตะบูนนอก ออกสู่ทะเลที่อ่าวบางตะบูน

คลองชลประทานได้แก่ คลองเพชรบุรี บางแก้ว, บางจาน - บางขุนไทร, ท่าแร้ง - บ้านแหลม เพชรบุรี - บางครก และคลองพะเนิน

ทางด้านทิศตะวันออก มีอ่าวอยู่ 6 อ่าว คือ

1. อ่าวบางตะบูน รับน้ำจากแม่น้ำบางตะบูน
2. อ่าวบ้านแหลม รับน้ำจากแม่น้ำเพชรบุรี
3. อ่าวบางขุนไทร รับน้ำจากคลองบางขุนไทร
4. อ่าวปากทะเล รับน้ำจากคลองปากทะเล
5. อ่าวบางแก้ว รับน้ำจากคลองบางแก้ว
6. อ่าวแหลมผักเบี้ย รับน้ำจากคลองพะเนิน

5.4 การคมนาคม

ทางบก บ้านแหลมเป็นอำเภอที่มีการคมนาคมค่อนข้างสะดวก มีทางหลวงแผ่นดิน 3 สาย เป็นทางเชื่อมระหว่างอำเภอกับตัวจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง

สายที่ 1 อยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำเพชรบุรี เป็นทางลาดยางตลอดสาย เริ่มต้นจากตัวจังหวัดถึงอำเภอบ้านแหลม ยาว 12.8 กิโลเมตร

สายที่ 2 อยู่ทางทิศตะวันตก เริ่มต้นจากทางแยกสถานีรถไฟเพชรบุรี ถึงวัดปากอ่าวรวมระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร เป็นทางลาดยางตลอดสาย

สายที่ 3 แยกจากถนนธนบุรี – ปากท่อ (บริเวณ ก.ม. ที่ 72 หน้าปั้ม ปตท.) เข้าถนนสายคลองโคน - ชีสาร - บางตะบูน ข้ามสะพานแม่น้ำบางตะบูน คู่อำเภอบ้านแหลม ระยะทางยาว 25 กิโลเมตร

ทางน้ำ เป็นการคมนาคมที่นิยมใช้กันอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำ จะมีเรือโดยสารระหว่างบางตะบูนกับตลาดเพชรบุรีวันละ 1 เที่ยว เรือที่วิ่งอยู่ในเส้นทางสายนี้ อาจประสบปัญหาบ้างในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งน้ำในแม่น้ำเพชรบุรีแห้ง แต่ก็ใช้เดินเรือได้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาไปที่ปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตลอดจนการหาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและหลักการในการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นหลัก เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาเอกสารมาเปรียบเทียบกับผลจากข้อมูลจริงที่ได้จากการสัมภาษณ์ (ดังจะกล่าวในบทที่ 3) จากนั้นจึงวิเคราะห์ผลของการศึกษาและเสนอแนะแนวทางแก้ไข

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังต่อไปนี้

เนตรชนก นันท์ (2544) ศึกษาเรื่อง ทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนวัดพระบาทห้วยต้มในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และศึกษาหาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนวัดพระบาทห้วยต้ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มี 4 กลุ่มคือ ผู้นำอย่างเป็นทางการ คือตัวแทนจากกลุ่มวิชาชีพ ผู้อาวุโสหรือผู้รู้ของชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ คือหัวหน้าเขตพัฒนาพื้นที่บ้านห้วยต้ม และพนักงานส่งเสริมการตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยมี

วิธีการศึกษาแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกและกึ่งโครงสร้างและการสนทนากลุ่มในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนวัดพระบาทห้วยต้มในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่าครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แต่มีจุดอ่อนอยู่ 2 จุดในองค์ประกอบสิ่งอำนวยความสะดวก คือ การให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ไม่หลากหลาย และการขาดการให้บริการด้านข้อมูล

รัฐติยา หิรัญหาด (2544) ศึกษาเกี่ยวกับชีวิต ความเป็นอยู่ และประเพณีพื้นบ้านของชุมชนบ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี และหาแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของหมู่บ้านหนองขาวให้เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่าบ้านหนองขาวมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในด้านคุณค่าทางการศึกษา ความปลอดภัย สาธารณูปโภคพื้นฐาน การประชาสัมพันธ์ และความพร้อมของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว แต่ยังมีข้อบกพร่องในด้านความพร้อมของบุคลากร และศักยภาพของสาธารณูปโภคขั้นสูง เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก เป็นต้น

กิติรัตน์ สีหพันธ์ (2545) ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานีและแนวทางการพัฒนา พบว่าการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญได้แก่การมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือประวัติ การก่อสร้าง คุณค่าที่ดีเด่นทางด้านสถาปัตยกรรม คุณค่าที่ดีเด่นทางด้านศิลปะ และคุณค่าที่เกิดจากความรู้ทางเทคโนโลยี เมื่อนำมาพิจารณาเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของอุบลราชธานีแล้วพบว่ามียุคสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง เช่น ภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ผาแต้ม แหล่งโบราณคดีที่ผาแต้ม ที่เข้าเกณฑ์ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านพร้อมกัน แต่ก็ยังคงต้องจำเป็นต้องเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยการพัฒนาเส้นทางคมนาคม แผนการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ และการปลูกจิตสำนึกหวงแหนแหล่งท่องเที่ยวให้กับชุมชน

วาติกา แสนคำ (2545) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของบ้านเปียงหลวง และหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยรวบรวมข้อมูลจาก การสำรวจ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ ผลการศึกษพบว่า บ้านเปียงหลวงมีความหลากหลายด้านกลุ่มชาติพันธุ์ ความหลากหลายด้านวัฒนธรรม มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น อีกทั้งยังมีความสวยงามตามธรรมชาติอันเป็นลักษณะเฉพาะ

ของพื้นที่นอกจากนี้ยังพบว่าบ้านเปียงหลวงมีระบบสาธารณสุขปกคพื้นฐานครบถ้วนเพียงพอสำหรับรองรับการท่องเที่ยว แต่ควรจะมีการปรับปรุงด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น เช่น ศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว และห้องน้ำสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยว

นรินทร์ชัย อิ่มสุทธิ (2551) ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมของชุมชน อัมพวา อันเป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนอัมพวาในอดีตเป็นศูนย์การค้าขายทางเรือ และเป็นจุดพักระหว่างทาง ชุมชนอัมพวามีการตั้งถิ่นฐานตามแนวสองฝั่งคลอง ต่อมาเมื่อมีการสร้างถนนในปี พ.ศ. 2516 จึงเกิดรูปแบบการตั้งถิ่นฐานริมถนน โดยภาพรวมชุมชนริมน้ำยังคงรักษาสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี วิถีชีวิตของชาวอัมพวามีความเรียบง่าย มีวิถีชีวิตสัมพันธ์กับแม่น้ำ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจด้านบวก ได้แก่ เศรษฐกิจระดับชุมชนดีขึ้น เกิดการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยว เกิดการพัฒนาอาชีพ การหมุนเวียนของเศรษฐกิจในชุมชน พืชผลทางการเกษตรสินค้าท้องถิ่นมีราคาดี ผลกระทบทางเศรษฐกิจด้านลบ ได้แก่ การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง ราคาสินค้าแพงขึ้นค่าครองชีพสูง ผลกระทบทางสังคมด้านบวก ได้แก่ การพัฒนาความเจริญต่างๆ สามารถสร้างงานสร้างอาชีพ และลดอัตราการอพยพประชากรไปหางานทำที่อื่น การสร้างความสามัคคีแก่ชุมชน การให้ความรู้แก่ชุมชน ผลกระทบทางสังคมทางด้านลบ ได้แก่ จากการศึกษาไม่พบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวในลักษณะที่รุนแรงมากนัก แต่สิ่งที่พบคือ การโจรกรรมในชุมชน ความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชน และความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน ปัญหาความแออัด กำลังพลในการดูแลการจัดการด้านการจราจรไม่เพียงพอ ผลกระทบด้านความเป็นอยู่ด้านบวก ได้แก่ สุขภาพจิตที่ดีขึ้น การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวันทำงาน ทำงาน 3 วัน หยุด 4 วัน ทำให้มีวันพักผ่อนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังเกิดความพยายามในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านความเป็นอยู่ด้านลบ ได้แก่ วิถีชีวิตที่เรียบง่ายหายไป ความเอื้ออาทรน้อยลงชาวบ้านได้รับความรำคาญจากเสียงต่างๆ การแย่งชิงเพื่อผลประโยชน์ ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมด้านบวก ได้แก่ การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมชุมชน ชาวบ้านมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาบ้านเรือนให้มีความสวยงาม สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมด้านลบ ได้แก่ มลพิษจากรถยนต์และเรือ ขยะ สิ่งปฏิกูลต่างๆ ก็มากขึ้น สัตว์ต่างๆถูกรบกวนจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

ประพัทธ์ชัย ไชยนอก (2553) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนและเพื่อหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่

สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย พบว่าองค์ประกอบของแหล่งมี 3 ด้านคือด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และปัญหาที่พบในด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวคือเรื่องความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว ส่วนปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือเรื่องราคาและความสะดวกของที่พักร้านอาหารและห้องน้ำสาธารณะ และปัญหาในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว คือเรื่องเส้นทางขรุขระ และนักท่องเที่ยวไม่รู้เส้นทาง และแนวทางแก้ไขปัญหทั้ง 3 ด้านคือ การกำหนดนโยบายของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความร่วมมือของชุมชน

จากการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำตารางสรุปประเด็นที่จำเป็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่กล่าวถึงในงานวรรณกรรมและงานวิจัยอื่น โดยแยกตามผู้วิจัยและหัวข้อปัจจัยที่ศึกษาดังตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

สรุปประเด็นที่จำเป็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและสรุปถึงประเด็นที่จำเป็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และพบว่าประเด็นส่วนใหญ่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของสถานที่ท่องเที่ยวของ Collier and Harraway (1997) ที่กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ คือ

1. สิ่งดึงดูดใจ หมายถึงสิ่งที่ดึงดูดความสนใจอันเกิดจากสถานที่ และ/หรือเหตุการณ์ หมายรวมถึง คุณค่าทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปะ วัฒนธรรม คุ่มค่าต่อการเดินทางไปศึกษา

2. สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึงสิ่งที่สร้างความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา อาจแบ่งได้เป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อความต้องการทางกายภาพ เช่น ความปลอดภัย ความสะอาด ของที่พักรักษา หิ้งน้ำ ร้านอาหาร ความพร้อมของระบบไฟฟ้า น้ำประปา การสื่อสาร และสาธารณูปโภคขั้นสูงเพื่อตอบสนองความต้องการความสะดวกสบาย เช่น ความหลากหลายของร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก บริการนวดฝ่าเท้า เป็นต้น

3. ความสะดวกในการเข้าถึง หมายถึงสิ่งที่ให้ความสะดวกและรวดเร็วในการเดินทางเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว เช่น จำนวนผู้ให้บริการเรื่องพาหนะในการเดินทาง ความปลอดภัยของถนนหนทาง ป้ายบอกทาง เป็นต้น

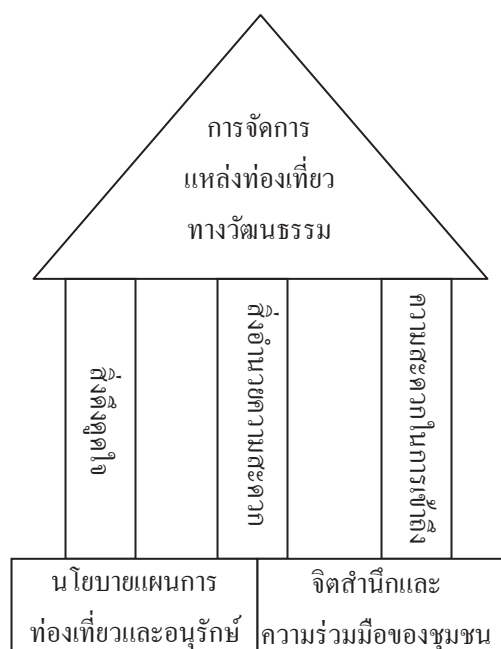
นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบสนับสนุนที่จำเป็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่ทำหน้าที่รักษามาตรฐานและเพิ่มศักยภาพสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก และความสะดวกในการเข้าถึง ดังกล่าวข้างต้นให้คงอยู่และมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1. นโยบายแผนการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ หมายถึง นโยบาย หรือแผนการดำเนินงานระยะสั้น ระยะยาว ของหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดูแลและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวครบถ้วน

2. จิตสำนึกและความร่วมมือของชุมชน หมายถึง แนวคิด ความเข้าใจและทัศนคติของคนในชุมชนที่มีจิตสำนึกหวงแหนในทรัพยากรของชุมชน รวมถึงความร่วมมือในการดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

จากประเด็นทั้ง 5 ด้านที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปและนำเสนอรูปแบบของประเด็นที่จำเป็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นกรอบความเข้าใจในการเข้าใจปัญหาและแก้ไข จนนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังรูปที่ 1 ที่แสดงให้เห็นว่า การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะสำเร็จได้ ก็ต้องมีองค์ประกอบ 3 ด้านคือสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย ความสะดวกในการเข้าถึง เหมือนเสาบ้านที่ค้ำจุนหลังคา และต้องมี

พื้นฐานสำคัญที่คำจนทั้งหมดไว้อีก 2 ประการ คือ นโยบายแผนการท่องเที่ยวและอนุรักษ์และ
จิตสำนึกและความร่วมมือของชุมชน

ภาพที่ 2 กรอบความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

เมื่อทราบถึงองค์ประกอบดังกล่าว ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ได้รวบรวมมาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะนำองค์ประกอบดังกล่าวมาพิจารณาเปรียบเทียบกับตลาดเก่าบ้านแหลม ด้วยข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังรายละเอียดที่จะกล่าวในบทที่ 3 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการพัฒนาแก่การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นวิธีค้นหาความจริงจากเหตุการณ์ และสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ตามความเป็นจริง โดยพยายามวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์กับสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (Insight) จากภาพรวมของหลายมิติ โดยใช้โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการค้นคว้า การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสังเกต (Observe) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis) เพื่อหาข้อสรุปที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อที่ศึกษาอย่างแท้จริง คือผู้ที่มีส่วนร่วมกับตลาดเก่าบ้านแหลม รวมไปถึงชาวบ้านในพื้นที่ที่ทำการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลในมุมกว้างที่มีความละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดจำนวนตัวอย่างชั่วคราว (Tentative Sample) จำนวน 8 คน มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในพื้นที่มาไม่ต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 2 คน
2. นักพัฒนาชุมชนข้าราชการหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม จำนวน 1 คน
3. ผู้ประกอบการภายในตลาดเก่าบ้านแหลม ได้แก่ ร้านค้าต่างๆ ที่อยู่ภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จำนวน 1 คน
4. ชาวบ้านในชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม หรือผู้นำชุมชน หรือปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน

เมื่อสัมภาษณ์ครบถ้วนทั้ง 8 คนแล้ว พบว่าข้อมูลที่ได้อิ่มตัว (Saturated Data) คือได้ข้อมูลที่หลากหลายและเพียงพอต่อประเด็นที่ศึกษา (Marshall, 1996 : 523) จึงยุติการสัมภาษณ์

ประเด็นในการศึกษา

ประเด็นในการศึกษาครั้งนี้ ขีดตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาเป็นหลัก คือศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม โดยเฉพาะปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและแนวทางแก้ไขปัญหามาให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมได้ โดยมีเค้าโครงของประเด็นการศึกษาที่ได้มาจากการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว ในบทที่ 2 กล่าวคือ ผู้วิจัยจะมุ่งประเด็นศึกษาโดยพิจารณาเปรียบเทียบว่า ชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมมีองค์ประกอบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมครบถ้วนหรือไม่ ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบหลัก 3 ประการ คือ

1.1 สิ่งดึงดูดใจ ซึ่งหมายถึงความน่าสนใจด้านวัฒนธรรม หรือทางด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี รวมถึงสภาพความเป็นอยู่ทางสังคม เครื่องมือที่ใช้ในประเด็นนี้คือข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตและการสอบถาม กลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน

1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งหมายรวมถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ที่พักอาศัย ห้องน้ำ และขั้นสูง เช่น สถานบันเทิง ร้านขายของที่ระลึก กลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลเป็นกลุ่มผู้ประกอบการภายในตลาดเก่าบ้านแหลม และกลุ่มที่มีหน้าที่ดูแลและพัฒนาชุมชน

1.3 ความสะดวกในการเข้าถึง ซึ่งหมายถึงการอำนวยความสะดวกให้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและรวดเร็ว เช่น เส้นทางคมนาคม สภาพของถนนและป้ายบอกทาง กลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลเป็นกลุ่มที่มีหน้าที่ดูแลและพัฒนาชุมชน และชาวบ้านชุมชนบ้านแหลม

2. องค์ประกอบสนับสนุน 2 ประการ คือ

2.1 นโยบายแผนการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ หมายถึงแผนที่พัฒนาและดูแลให้แหล่งท่องเที่ยวมีองค์ประกอบหลักครบถ้วนสมบูรณ์ กลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลเป็นกลุ่มที่มีหน้าที่ดูแลและพัฒนาชุมชนบ้านแหลม

2.2 จิตสำนึกและความร่วมมือของชุมชน หมายถึง แนวคิด ความเข้าใจและทัศนคติของคนในชุมชนในเรื่องความร่วมมือในการดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลเป็นผู้สูงอายุ ชาวบ้าน ผู้ประกอบการในชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำเน้นการศึกษาจากข้อมูลทางเอกสาร ดำาราทความทางวิชาการและศึกษาจากข้อมูลภาคสนาม โดยศึกษาตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้

1.1 แนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview)

1.2 เครื่องบันทึกเสียงขณะสนทนาได้ตอบเพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆที่ครบถ้วน

1.3 กล้องถ่ายรูปใช้บันทึกเหตุการณ์ งานพิธี วิถีชีวิตของชุมชน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.4 กล้องวิดีโอใช้เพื่อให้เห็นการะบวนการทั้งหมดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ขึ้น

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

2.1 ผู้วิจัย เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญในงานวิจัยเชิงคุณภาพ คือ “ตัวผู้วิจัย” ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เตรียมตัวศึกษาค้นคว้าความรู้และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา รวมทั้งปรึกษาผู้รู้และอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ศึกษาจำเป็นต้องเตรียมและซักซ้อมการสัมภาษณ์และประเด็นสำคัญ ต่างๆเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรักษาเวลาได้ดี แนวทางการสัมภาษณ์ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นสำคัญ (Out-Line)ไว้ก่อน (ภาคผนวก ก.) และใช้คำถามปลายเปิดเพื่อต้องการให้ผู้ที่ถูกสัมภาษณ์มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ความรู้และข้อมูลใหม่ๆ โดยการสัมภาษณ์จะใช้เครื่องมือบันทึกเสียงและจดบันทึก เพื่อช่วยให้ผู้ศึกษาใช้สำหรับการเก็บข้อมูล เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนและเพื่อทบทวนความเข้าใจ ในระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล

2.3 การใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยทำตัวเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชนนั้นและ ใช้การสังเกตวิถีชีวิตที่ดำเนินไปเป็นปกติในแต่ละวัน ใช้การซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจที่ยังไม่รู้และคิดว่าเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย และใช้การจดบันทึกเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การลงสำรวจพื้นที่จริงเพื่อกำหนดแนวทางและวางแผนในการวิจัย
2. การเตรียมตัวของผู้ทำการวิจัย ต้องเตรียมการสัมภาษณ์ทำการฝึกฝนและทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ ทำการค้นคว้าศึกษาประวัติชุมชน
3. การเก็บข้อมูลแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท
 - 3.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพปฐมภูมิ (Primary Qualitative Data) คือ ข้อมูลที่มาจากการสังเกต การสัมภาษณ์ หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายโดยตรง
 - 3.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพทุติยภูมิ (Secondary Qualitative Data) ซึ่งได้จากการรวบรวมเอกสาร ผู้ศึกษาได้ศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่ หนังสือ ตำราเอกสารต่างๆ รายงาน การศึกษาวิจัย รายงานและเอกสารของส่วนราชการต่างๆ หนังสือพิมพ์ ตลอดจนบทความที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา แล้วจึงรวบรวมสรุปเนื้อหาและประเด็นที่สำคัญ
4. ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบยัดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก ได้แก่
 - 4.1 ตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) มีประสบการณ์มาก
 - 4.2 ตัวอย่างที่ครอบคลุมความหลากหลายในประชากรได้มากที่สุด
 - 4.3 ตัวอย่างที่แสดงลักษณะสำคัญของประชากรทั้งหมด
5. ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักและเลือกใช้คำถามปลายเปิดร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และบันทึกข้อมูล อัดเทปการให้สัมภาษณ์ ถ่ายภาพจากสถานที่จริง เป็นต้น (ภาคผนวก ข.)
6. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยลงภาคสนามและเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 11 มีนาคม 2554
7. นำข้อมูลมาจำแนกและจัดระบบข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลมาจำแนกและจัดระบบข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งมาจำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และนำข้อมูลมาแยกเป็นประเด็นคำถาม พร้อมกับพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยดูจากวัตถุประสงค์ของการศึกษา และกรอบแนวคิดในระหว่างที่ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละประเด็นคำถามว่าได้ข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของผู้ทำการศึกษา

2. สรุปผลการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาในส่วนนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีผลการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมเนื้อหาและปัจจัยเพื่อเปิดประเด็นในการสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 6 คน ที่ได้มาจากจากกำหนดตัวอย่าง ดังอธิบายในบทที่ 3 และเพื่อให้เข้าใจถึงข้อมูลที่ศึกษามากขึ้น ในส่วนต่อไปนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมและสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

1. ประวัติชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมและสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่บ้านแหลม (นิพัทธ์ เพ็งแก้ว 2550) เพชรบุรีเป็นนครประวัติศาสตร์มีชีวิตสืบเนื่องมายาวนาน ก่อตั้งเมืองซ้อนอยู่บนพื้นที่เดียวกันหลายสมัย เมืองโบราณในเขตเพชรบุรีซึ่งมีอายุเวลาอยู่ในสมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 11-16) มีที่ตั้งอยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลปัจจุบันถึง 12 กิโลเมตร และแนวชายฝั่งทะเลเดิมก็สูงกว่าระดับน้ำทะเลปัจจุบันถึง 3.5-4 เมตร หลักฐานที่ปรากฏเด่นชัดส่วนหนึ่งก็คือบริเวณเขาวังเพชรบุรียังมีแนวหอยนางรมติดอยู่ บ่งบอกว่าเคยเป็นเขตหินเว้าชายฝั่งทะเลมาก่อน จึงเป็นไปได้ว่า ในสมัยทวารวดีนั้นเมืองโบราณเพชรบุรีอาจจะเคยอยู่ติดชายฝั่งทะเล แต่เมื่อน้ำทะเลเปลี่ยนระดับ ประกอบกับการทับถมของดินตะกอน ทำให้แผ่นดินงอกลึกเข้าไปในทะเลอ่าวไทยมากขึ้นเรื่อยๆ จนขยายเป็นพื้นที่เพชรบุรีดังเช่นที่ปรากฏในปัจจุบัน การทับถมของดินตะกอนยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบริเวณชายฝั่งทะเลเพชรบุรีอยู่ตลอดเวลา ที่เด่นชัดที่สุดส่วนหนึ่งก็คือในเขตอำเภอบ้านแหลมเพราะปรากฏหลักฐานในนิราศเมืองเพชรบุรี ลำานวนหม่อมภิมเสน ที่เขียนขึ้นในสมัยอยุธยาประมาณปลายแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ในช่วงราวสองร้อยกว่าปีที่ผ่านมา เส้นทางที่หม่อมภิมเสนใช้ล่องผ่านแม่น้ำเพชรบุรีสมัยนั้นปรากฏแต่ชื่อของ ปากน้ำบางตระตรา และบางครั้งก อันแสดงให้เห็นว่ายังไม่มีพื้นที่ บ้านแหลม ซึ่งเป็นชุมชนใหญ่ในสมัยรัตนโกสินทร์ เกิดขึ้นในวาระนั้น เป็นไปได้ว่า เพียงไม่กี่ร้อยปีก่อนบ้านแหลมอาจจะยังไม่ทับถมก่อตัว หรืออาจเป็นเพียงพื้นที่ชุ่มน้ำถูกน้ำท่วมถึงตามระดับน้ำทะเลที่ขึ้นลงอยู่ในบริเวณปากแม่น้ำเพชรบุรีเท่านั้น

จากการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สันนิษฐานว่าชุมชนบ้านแหลมน่าจะเริ่มตั้งถิ่นฐานหลังจากสมัยพระนารายณ์มหาราชลงมา เนื่องจากมองสิเออร์เซเบเรต์ ราชทูตแห่งฝรั่งเศสที่

เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับราชสำนักอยุธยาในพ.ศ.2310 ได้กล่าวถึงการเดินทางกลับประเทศฝรั่งเศสโดยผ่านจังหวัดเพชรบุรีและข้ามเทือกเขาตระนาวศรีไปขึ้นเรือที่เมืองมะริด ต้องเดินทางผ่านทางปากน้ำเพชรบุรี ซึ่งเป็นท้องที่อำเภอบ้านแหลมในปัจจุบัน ความว่า เมืองเพชรบุรีซึ่งอยู่ห่างจากปากแม่น้ำประมาณ 8 ไมล์ ในแนวปากแม่น้ำเพชรบุรีนี้ เป็นที่เปล่าเปลี่ยวไม่มีผู้คนอยู่เลยแต่เมื่อขึ้นไปตามลำน้ำได้สัก 2 ไมล์ภูมิประเทศดูดีขึ้น ทั้งสองข้างแม่น้ำเป็นทุ่งนาซึ่งราษฎรพลเมืองมาทำนาหว่านข้าว จากบันทึกดังกล่าว สันนิษฐานได้ว่ายังไม่มีการตั้งถิ่นฐานบริเวณปากแม่น้ำเพชรบุรี เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวพื้นที่บ้านแหลมยังเป็นดินโคลนอ่อนและมีความเค็มจัด ไม่เหมาะกับการตั้งถิ่นฐานและการทำเกษตรกรรมเนื่องจากเป็นแผ่นดินงอกใหม่

แต่เมื่อถึงช่วงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น สันนิษฐานได้ว่าพื้นที่แถบปากแม่น้ำเพชรบุรีนี้เริ่มมีการตั้งถิ่นฐาน และเรียกชื่อท้องที่แห่งนี้ว่า บ้านแหลม และเป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก จากหลักฐานบันทึกขุนหลวงหาวัด ความว่า เรือปากใต้กว้าง 6 ศอก 7 ศอก ชาวบ้านยี่สาร บ้านแหลม เมืองเพชรบุรี แลบ้านบางตะบูนและบ้านบางทะเล บรรทุกกะปิ น้ำปลา ปลาเค็ม ปลาทุเร้า ปลากระเบนย่าง มาจอดเรือขายแถววัดเจ้าพระนางเชิง จะเห็นได้ว่าชุมชนบ้านแหลมได้ก่อตัว และมีพัฒนาการขึ้นจากการประกอบอาชีพประมงเป็นสำคัญตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

จากประวัติศาสตร์การบอกเล่าของชาวบ้านแหลม ได้กล่าวถึงวัดในกลางซึ่งมีเปรียญเก่าแก่ที่ปัจจุบันได้รับการอนุรักษ์ว่า เป็นสถานที่ที่แม่นกเอี้ยง พระราชมารดาของพระเจ้าตากสินใช้เป็นที่พักพิง และหลบหนีศัตรูในช่วงเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 เมื่อพระเจ้าตากสินได้ขึ้นครองราชสมบัติได้สำนึกในบุญคุณจึงพระราชทานก่อสร้างศาลาการเปรียญให้แก่วัดในกลาง โดยรูปแบบสถาปัตยกรรมของศาลาการเปรียญเป็นอาคารทรงไทยใต้ถุนสูงขนาดห้าห้อง มีมุขประเจ็ดหน้าหลัง ลักษณะคล้ายกับศาลาการเปรียญวัดใหญ่สุวรรณารามในเมืองเพชรบุรี ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา และนอกจากวัดในกลางแล้วยังมี วัดคันสน และ วัดศรีษะคามเป็นวัดประจำชุมชนบ้านแหลมด้วย

2. ข้อมูลทั่วไป

"บ้านแหลม" เป็นชื่อเรียกตามสภาพภูมิประเทศที่เป็นแหลมยื่นลงไปในทะเล เดิมเป็นแขวงขุนชำนาญกับแขวงพรหมสาน ขึ้นกับอำเภอเมืองเพชรบุรีและได้รับยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อปี พ.ศ. 2443 สมัยอดีตนั้นอำเภอบ้านแหลมเป็นเสมือนเมืองท่าของเมืองเพชรบุรีที่ใช้เป็นที่ติดต่อ

ค้าขายกับหัวเมืองอื่น ดังนั้นเมืองเพชรบุรีจึงเป็นเมืองที่มีความรุ่งเรืองมาแต่ในอดีตจากการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ

ลักษณะที่ตั้ง

อำเภอบ้านแหลม เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี (จังหวัดเพชรบุรีมีทั้งหมด 8 อำเภอ) อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดเพชรบุรี ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 12 กิโลเมตร

เนื้อที่

มีเนื้อที่ประมาณ 189,884 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 118,678.13 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.05 ของพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองและอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ทิศตะวันออกติดต่อกับทะเลอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเมือง และอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

สภาพทางภูมิศาสตร์

บ้านแหลมเป็นอำเภอหนึ่งที่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจมาก ในอดีตเคยเป็นเส้นทางที่นักเดินทางสมัยก่อนเดินทางมายังเมืองเพชรบุรี หรือไปทางใต้มีโบราณสถาน โบราณวัตถุตลอดจนวัดวาอารามอันเป็นศูนย์รวมทางจิตใจและวัฒนธรรม มีสภาพธรรมชาติที่สวยงามและอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งผลิตอาหารทะเลที่สำคัญ

บ้านแหลมอยู่ห่างจากจังหวัดเพชรบุรี ประมาณ 12 กิโลเมตร มีพื้นที่ 194,039 ตารางกิโลเมตร พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือพื้นที่ด้านตะวันตกน้ำทะเลท่วมไม่ถึงเหมาะสำหรับการเกษตรกรรม คือ การทำนา ส่วนที่ราบชายฝั่งทะเล อุดมไปด้วยทรัพยากรทางน้ำ เช่น กุ้ง หอย ปลา ปู

บ้านแหลมได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอ เมื่อ พ.ศ. 2443 เรียกว่าอำเภอบ้านแหลม ขึ้นอยู่กับเมืองเพชรบุรี ตั้งที่ทำการอำเภอที่ตลาดบ้านแหลมชั่วคราว แล้วยุบไปไม่ปรากฏหลักฐาน และได้ตั้งขึ้นใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2446 ปัจจุบันได้ย้ายที่ทำการอำเภอ มาปลูกสร้างใหม่ที่ริมถนนสายเพชรบุรี-บ้านแหลม กิโลเมตรที่ 11 กระทำพิธีเปิดครั้งแรกเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม

คำขวัญอำเภอ

หลวงพ่отองศักดิ์สิทธิ์ หลวงพ่อสัมฤทธิ์คู่บ้าน

ถิ่นฐานหอยแครง คู่แหล่งเกลือดี เขียวขจีป่าชายเลน

บ้านแหลมมีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน 2 สาย

1. แม่น้ำเพชรบุรี ยาวประมาณ 120 กิโลเมตร ต้นน้ำอยู่ในหุบเขาเหนือบ้านกระหว่าง ตำบลสองพี่น้อง อำเภอแก่งกระจาน ไหลผ่านอำเภอท่ายาง อำเภอบ้านลาด อำเภอเมือง มาลงสู่ทะเลปากอ่าวบ้านแหลม

2. แม่น้ำบางตะบูน แยกจากแม่น้ำเพชรบุรี ที่วัดปากคลอง ตำบลบางครก ออกทะเลที่ปากอ่าวตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม

ด้านคมนาคม

ทางบก มีถนนลาดยางที่สำคัญผ่าน 6 ตำบล และอีก 3 ตำบล เป็นถนนคอนกรีตถนนที่สำคัญคือ

1. ถนนสายเพชรบุรี - บ้านแหลมฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเพชรบุรี ระยะทางยาว 12 กิโลเมตร

2. ถนนสายเพชรบุรี - บางตะบูนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเพชรบุรี ระยะทางยาว 19 กิโลเมตร มีสะพานข้ามแม่น้ำเพชรบุรี ที่ปากอ่าวบางตะบูน และเดินทางต่อไปถึงจังหวัดสมุทรสงครามได้ แต่ถนนยังไม่ดีนัก

3. ถนนสายบ้านแหลม - หาดเจ้าสำราญ ดิศชายฝั่งทะเล (ถนนชลประทาน) ระยะทางยาว 30 กิโลเมตร

ลักษณะประชากร

แบ่งการปกครองออกเป็น 10 ตำบล 73 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดการปกครองจำนวนประชากร 10 ตำบล ของอำเภอบ้านแหลม

ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
บ้านแหลม	10	8,484	8,250	16,734
บางครก	12	3,444	3,735	7,179
บางแก้ว	8	2,456	2,608	5,064
บางขุนไทร	11	3,641	3,784	7,425
บางตะบูน	8	2,695	2,588	5,283
บางตะบูนออก	5	1,939	1,921	3,860
ท่าแร่	7	2,340	2,367	4,707
ท่าแร่ออก	4	1,123	1,225	2,348
ปากทะเล	4	1,237	1,213	2,450
แหลมผักเบี้ย	4	1,026	1,080	2,106
รวม	73	28,385	28,771	57,156

ประวัติศาสตร์การเกิดตลาดบ้านแหลม

ชุมชนบ้านแหลมเกิดจากการประกอบอาชีพประมงเป็นหลักมาตั้งแต่ดั้งเดิม นอกจากการทำอาชีพประมงอาชีพหลักอีกอย่างหนึ่งของบ้านแหลมคือการทำนาเกลือ ส่วนการเกษตรกรรมนั้นมีน้อย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีน้ำทะเลขึ้นลงถึง ทำให้ดินและน้ำมีความเค็มจึงทำการเกษตรกรรมไม่ได้ผล ด้วยภูมิประเทศที่เป็นปากแม่น้ำทำให้มีการทับถมของตะกอน โคลนที่มีแร่ธาตุสูงทำให้บริเวณนี้เหมาะสมอย่างยิ่งในการทำอาชีพประมง กล่าวคือบริเวณดินเลนชายฝั่งสามารถทำการเลี้ยง

หอยแมลงภู่และหอยแครง ส่วนที่ในกลางอ่าวบ้านแหลมก็ทำโป๊ะ และลากอวนจับปลาในอ่าวหน้าบ้านกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน ส่วนพื้นที่ราบถัดขึ้นมาแถบบ้านบางขุนไทรก็เป็นแหล่งทำนาเกลือที่สำคัญมาตั้งแต่อดีต และบางส่วนของพื้นที่ทำการปลูกข้าวอยู่บ้าง สำหรับพื้นที่ที่สามารถทำนาเกลือได้ต้องเป็นที่ราบดินตะกอนที่มีระดับความลาดชันต่ำและต้องมีน้ำทะเลขึ้นถึง ซึ่งภูมิประเทศลักษณะดังกล่าวจะมีเฉพาะที่อำเภอบ้านแหลม และจังหวัดสมุทรสาครเท่านั้น จนเกลือสมุทรดังกล่าวกลายเป็นสินค้าส่งออกไปทั่วประเทศ ไม่เว้นแม้กระทั่งภาคใต้รวมไปถึงพื้นที่มลายูซึ่งในอดีตเป็นพื้นที่ของไทยด้วย

จากบันทึกของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ในเอกสารจดหมายเหตุระยะทางฯ เสด็จตรวจราชการหัวเมือง ในรศ.117 ความว่า “ราษฎรอยู่ที่บ้านแหลมหากินด้วยการทำปลาหอยและทำนาเกลือแลนาเข้าด้วยคูผู้คนบริบูรณ์, มีเรือใหญ่น้อยต่างเมืองมาจอดรับซื้อสินค้าหลายสิบลำ”

ในอดีต มีเรือใบสามเสาบรรทุกสินค้าจากคาบสมุทรมาลายูขึ้นมากำชายแลกเปลี่ยนสินค้ากับชาวบ้านแหลมอยู่เนืองๆ ในช่วงประมาณเดือนมีนาคมถึงเมษายนซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีกระแสน้ำที่พัดขึ้นมาจากทางใต้ขึ้นเหนือ เรียกว่าลมสลาตัน จะมีแขกมาลาญจากกลันตันและตรังกานูบรรทุกสินค้าจากทางใต้ขึ้นมาโดยมีจุดหมายเพื่อซื้อเกลือและข้าวกลับไป โดยเรือดังกล่าวจะจอดทอดสมออยู่บริเวณปากอ่าวบ้านแหลมและนำเรือเล็กมาขนถ่ายสินค้า เรือที่มาทำการค้าส่วนใหญ่เป็นส่วนใหญ่เป็นเรือของชาวแขกมาลาญ สินค้าที่นำมาจะเป็นพวกสะตอ จี่ได้ กะปิ ซึ่งทำจากกุ้งตัวใหญ่แตกต่างจากกะปิที่ทำกันในเมืองไทย อินทผลัมฯลฯ ซึ่งสินค้าที่บรรทุกมาจะมีน้ำหนักเบาจึงมีการขนทรายถ่วงท้องเรือมาด้วย เพื่อป้องกันเรือโคลงยามออกสู่ทะเลลึก ลักษณะเดียวกับเมื่อไทยส่งสินค้าประเภทข้าวและของป่าไปขายในเมืองจีนซื้อหาเฉพาะของมีค่าและแพรไหมที่มีน้ำหนักเบา เวลากลับจึงซื้อหาตุ๊กตาหินมาจากเมืองจีนเพื่อถ่วงท้องเรือกลับมาเรียกว่า “อับเฉา” เรือใบสินค้าแบบดังกล่าว จะมีชาวบ้านแหลมที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีอยู่ไม่กี่ครัวเรือน เป็นเจ้าของอยู่บ้างแต่มีจำนวนไม่มากนัก

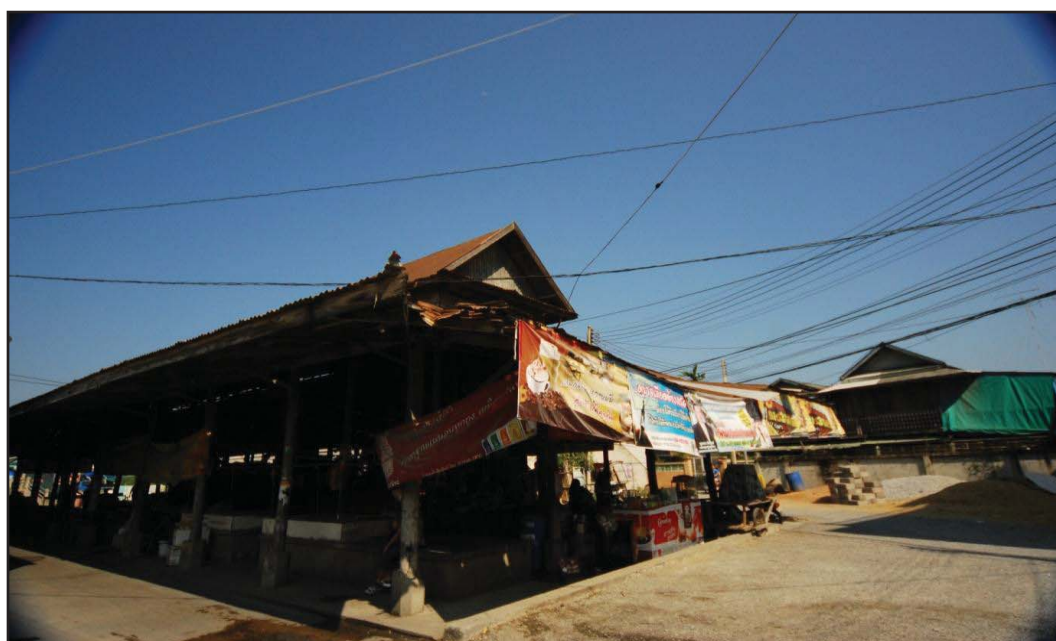
ข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น ทำให้สันนิษฐานว่าตลาดเก่าบ้านแหลมคงมีจุดเริ่มจากการแลกเปลี่ยนสินค้าที่สำคัญ ด้วยเป็นแหล่งรวบรวมผลิตผลทางการเกษตรจากดินแดนเมืองท่าในกลุ่มน้ำเพชรบุรีอันเป็นอู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญ รวมทั้งเป็นแหล่งรวบรวมเกลือซึ่งเป็นสินค้าหลักอีกชนิดหนึ่งที่เป็นที่ต้องการของตลาดด้วย ตลาดสดและห้องแถวการค้าจึงน่าจะสร้างขึ้นหลังจากช่วงเวลาดังกล่าวไม่นาน เนื่องจากสอดคล้องจากประวัติศาสตร์ฉบับที่ก และประวัติศาสตร์การบอกเล่าของคนในชุมชน ดังปรากฏเป็นประจักษ์หลักฐานเป็นตลาดและห้องแถวการค้าที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือมีตลาดสดและสร้างขนบด้วยห้องแถวชั้นเดียวอยู่ทางซ้าย และทางขวาของตลาด

เหนือขึ้นไปเป็นสะพานข้ามคลองเล็ก และมีห้องแถวสองชั้นอยู่ถัดไปจากสะพาน จำนวนฟากละห้าห้อง ถัดไปเป็นห้องแถวชั้นเดียวฟากซ้ายมี 18 ห้อง และฟากขวามี 17 ห้อง

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัยใกล้เคียงบริเวณตลาดเก่าบ้านแหลมดังนี้

ลูกอาศัยอยู่ที่ห้องแถวเก่าที่อยู่ชานกับถนนทางเข้าสู่ตลาดมาตั้งแต่เกิด จึงสามารถบอกว่าห้องแถวทางเข้าตลาดดังกล่าวต้องมีอายุมากกว่า 80 ปีขึ้นไป (วิสัย ยามานนท์, 2554)

แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ให้การสัมภาษณ์ทุกคนบอกว่าตลาดและห้องแถวดังกล่าวมีอายุร่วม 100 ปีมาแล้ว

ภาพที่ 3 สภาพตลาดเก่าบ้านแหลมในปัจจุบัน

บริเวณ ตัวอาคารตลาด ห้องแถวการค้า และพื้นที่ส่วนใหญ่ของบ้านแหลม แต่เดิมเป็นพื้นที่ขุนอุดมราชภักดี ซึ่งเป็นชาวจีนแต้จิ๋วที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบ้านแหลมตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์และพระราชทานที่ดินจากรัชกาลที่ 5 จากความดีความชอบที่ช่วยกู้เรือหลวงที่ล่มบริเวณวัดคันสน ในปัจจุบันตลาดได้ตกทอดสู่ลูกหลานของขุนอุดมราชภักดี คือนางแดงไทย วิชัยวัฒนะ บุตรีของขุนอุดมราชภักดี จากนั้นตกทอดสู่หนูเล็ก (กิมเซียง) วิชัยวัฒนา และในปัจจุบันกรรมสิทธิ์ของตลาดและห้องแถวการค้าแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ ห้องแถวชั้นเดียวฟากซ้ายมือ ห้องแถวชั้นเดียวฟากขวามือ

ห้องแถวสองชั้นฟากซ้ายมือ ห้องแถวสองชั้นฟากขวามือและตลาดเก่าและห้องแถวที่ขนานข้างบ้านของขุนอุดมราชกัคืออยู่ตรงบริเวณไม่ไกลจากตลาดและห้องแถวค้าขาย ใกล้ๆกับศาลเจ้าอั้งเอี้ย ซึ่งเป็นศาลเจ้าประจำตระกูลแซ่โจ้ว ซึ่งในปัจจุบันศาลเจ้าแห่งนี้ ได้กลายเป็นศาลเจ้าซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชนตลาดบ้านแหลมด้วย พื้นที่ส่วนด้านหลังของศาลเจ้ามีอาคารสองชั้นปัจจุบันเป็นที่ทำการศาลเจ้า ในอดีตเคยเป็นโรงเรียนสอนภาษาจีนแต้จิ๋ว ซึ่งเลิกกิจการไปประมาณปี 2490 (คุณสมมิตร เชื้อวสมุท, 2554)

ภาพที่ 4 แสดงแม่น้ำเพชรบุรีที่ไหลออกไปที่ปากอ่าวบ้านแหลม

ในอดีตนั้นยังไม่มีถนนตัดถนนนั้นทำให้ตลาดเก่าบ้านแหลมมีความเหมาะสมเป็นอย่างดีต่อการเป็นเมืองท่าที่สำคัญในอดีตและมีการติดต่อค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้าน เพราะมีคลองเล็กๆอยู่ข้างตลาดจึงสามารถไ้ขนถ่ายสินค้าไปปากแม่น้ำทำให้มีการแลกเปลี่ยนสินค้าและขนส่งสินค้าทางเรือ โดยใช้แม่น้ำเพชรบุรีที่ไหลมาจากตัวเมืองเพชรบุรีซึ่งมีขนาดใหญ่ จึงใช้แม่น้ำเป็นหลักในการเดินทาง และคลองเล็กๆที่พาดผ่านข้างตลาดในอดีตยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวของชาวบ้านซึ่งเป็นสินค้าหลัก ถนนที่ผ่านเข้าตลาดและข้ามสะพานข้ามคลองออกไปยังห้องแถวที่อยู่อีกฟากหนึ่งของตลาดในอดีตแต่ละห้องจะทำการค้าให้กับลูกเรือที่มาหาซื้อ

สะเปียงและสินค้าต่างๆ ในอดีตเศรษฐกิจของบ้านแหลมจึงดีมาก ๆ ทำมาค้าขายอะไรก็ดี (คุณสมมิตร เชื้อวสมุท, 2554)

ภาพที่ 5 ภาพเรือแขก

อำเภอบ้านแหลมมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศเช่นประเทศมาเลเซีย โดยจะมีเรือสินค้าแล่นไปมาซื้อเกลือ ข้าวสาร น้ำตาล โดยมีมะพร้าว ขนบึงแบบครีมเครกเกอร์ ผ้าปาเต๊ะ ร่ม และขนมต่างๆ เนื่องจากเวลาเดินทางมาเมืองไทย สินค้ามีน้อยจำเป็นต้องมีการถ่วงน้ำหนักเรือ โดยใช้ทรายบรรจุทุกมาในท้องเรือด้วย พอถึงปากแม่น้ำก็โกยทิ้งทำให้ปากแม่น้ำตื้นเขิน หรือจอดเรือไว้หน้าวัดปากอ่าวเพื่อให้ชาวบ้านขนทรายขึ้นวัดไว้ก่อสร้าง เนื่องจากเรือสินค้าที่เรียกกันว่า เรือแขก ต้องนำใบเรือขึ้นซ่อมที่ลานวัด และทรายส่วนหนึ่งชาวบ้านได้นำเรือเล็กมาบรรทุกไปใช้ในการก่อสร้างหรือถมที่ตามบ้านเช่นกัน เมื่อบรรทุกเกลือหรือข้าวสาร เต็มลำแล้วต้องผ่านพิธีทางศุลกากร ที่ด่านศุลกากรบ้านแหลม โดยมีเอเยนต์ได้แก่นายเชิยะมก หรือยายเต่า เป็นผู้ดูแล (สุพจน์ สังข์ลาโพธิ์, 2554)

ตลาดบ้านแหลมรุ่งเรืองมากขึ้นเรื่อยๆ หลังจากที่มีบทบาทแหล่งขนถ่ายและแลกเปลี่ยนสินค้าต่างๆ และยังเมื่อเทคโนโลยีทางการประมงเริ่มมีความก้าวหน้าขึ้น มีการต่อ

เรือประมงที่สามารถออกทะเลเล็ก รวมทั้งมีการทำโป๊ะเพื่อจับปลาบริเวณหน้าอ่าวบ้านแหลม (สุพจน์ สังข์ลาโพธิ์, 2554)

ในอดีตการทำโป๊ะหน้าอ่าวบ้านแหลมมีจำนวนมากมีทั้งโป๊ะน้ำตื้นและโป๊ะน้ำลึก สามารถจับปลาได้จำนวนมากมาย ในระยะเวลานั้นเศรษฐกิจของบ้านแหลมดีมาก ๆ ทำมาค้าขายอะไรก็ดี ตรงบริเวณห้องแถวชั้นเดียวก่อนเข้าตลาดสดนั้นเคยมีร้านทำและขายทองรูปพรรณอยู่ 3-4 ร้าน แต่ในปัจจุบันเลิกกิจการไปหมดแล้ว ธุรกิจอีกอย่างคือธุรกิจที่เฟื่องฟูมากคือธุรกิจรับจ้างตัดเสื้อผ้าเพราะในอดีตไม่มีเสื้อผ้าสำเร็จรูปดังเช่นปัจจุบัน (ไผ่พิทยบำรุง 2554)

ธุรกิจการค้าส่งสินค้า การขายอาหารสด และอาหารแห้งในตลาดและร้านโชห่วยที่เปิดในห้องแถวการค้าก็เป็นธุรกิจอีกอย่างหนึ่งที่เฟื่องฟูมากด้วย โดยธุรกิจดังกล่าวดำเนินการโดยชาวจีนโพ้นทะเลหรือลูกหลาน เนื่องจากเรือประมงที่มีขนาดใหญ่มากขึ้นมีความจำเป็นต้องซื้อหาข้าวของเครื่องใช้จำนวนมาก เพื่อไปใช้ในยามที่ออกทะเลจับปลาเป็นเวลานาน เนื่องจากก่อนที่จะออกเรือประมงจับปลา ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นพ่อครัวของเรือเรียกว่า “จุมโพ” จะทำหน้าที่มาซื้อหาเสบียงกรังขนใส่เรือไปให้เพียงพอกับการออกเรือจับปลาในแต่ละคราว ปัจจุบันดังกล่าวทำให้การค้าในตลาดบ้านแหลมมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้น

ภาพที่ 6 เรือไบนานที่บรรทุกเกลือกจากบ้านแหลมไปขายภาคใต้

ในช่วงเวลาที่ธุรกิจการประมงที่บ้านแหลมมีความรุ่งเรืองมากขึ้นนั้น เป็นผลให้ธุรกิจที่สืบเนื่องก็มีความรุ่งเรืองขึ้นด้วย อาทิเช่น ธุรกิจการส่งออกอาหารทะเลแห้ง การต่อเรือและซ่อมแซมเรือ ที่เรียกว่า “คานเรือ” นอกจากนั้นและในช่วงเวลานั้นทำให้บ้านแหลมมีการตั้งถิ่นฐานอย่างเข้มข้นมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ยังมีธุรกิจที่น่าสนใจบางประเภทคือโรงฝิ่น ที่เล่ากันว่าที่บ้านแหลมมีโรงฝิ่นใหญ่ขนาด 50-60 ตะเกียง โดยมีลูกค้าหลัก คือกุลิ ชาวจีน และบรรดาลูกเรือประมงต่างๆ และจากการสัมภาษณ์พบว่า ยังมีคนบอกว่าบริเวณห้องแถวสองชั้นปากขวามือตรงสะพานวิชัยวัฒนะเคยเป็นโรงฝิ่นด้วย แต่ในขณะเดียวกันนั้นธุรกิจการค้าข้าวและค้าเกลือก็ลดบทบาทลง โดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อังกฤษได้ทำสนธิ ให้ไทยสามารถส่งข้าวออกขายได้โดยผ่านทางกรุงเทพฯ อย่างเดียว และการค้าเกลือได้สิ้นสุดเมื่อมีการตัดถนนเพชรเกษมอันเป็นเส้นทางหลักลงสู่ภาคใต้ทำให้ระบบการขนเกลือทางเรือลดบทบาทจนเลือนหายไปในที่สุด เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ท้องที่บ้านแหลมมีระบบเศรษฐกิจที่ผูกขาดอยู่กับธุรกิจการประมงเพียงอย่างเดียว ความเป็นเมืองท่าเล็กของสยามประเทศได้สิ้นสุดลงเมื่อได้มีสนธิสัญญาเบอร์นีที่บังคับให้สยามมีการติดต่อค้าขายผ่านทางท่าเรือคลองเตยเพียงแห่งเดียว ภายหลังสนธิสัญญาเบาว์ริงได้มีผลบังคับแทนสนธิสัญญาเบอร์นีและได้ยกเลิกในรัชกาลต่อมา แต่รัฐบาลได้หันไปพัฒนาท่าเรือน้ำลึกที่แหลมฉบัง หาได้มีการพัฒนาท่าเรือตามเมือง (จังหวัด) อย่างที่เคยมีมาแต่เดิมไม่ ประชาชนที่อยู่ในอำเภอบ้านแหลมในอดีตซึ่งมักจะมีฐานะจากการค้าขายภายหลังจึงได้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้าไปทำมาหากินในกรุงเทพมหานคร

ภายหลังจากการเป็นเมืองท่าได้สิ้นสุดไป นายไกรบุญ บันดาล นายอำเภอบ้านแหลมได้มีโครงการจัดสร้าง ตลาดกลางการประมง เพื่อจัดให้เป็นศูนย์รวมสินค้าทางการประมง ของสด หอยแครง หอยลาย หอยแมลงภู่ ซึ่งอ.บ้านแหลม ก็เป็นแหล่งกำเนิดและผลิต หอยแครง หอยแมลงภู่ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ชาวประมงก็จะสามารถระบายผลผลิตทางการประมงออกสู่ตลาดและถึงมือผู้บริโภคได้โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง บ้านแหลมยังมีอาหารทะเลแปรรูป และยังมีน้ำตาล (เพชรภูมิ, 2545)

สหกรณ์ประมงบ้านแหลมได้ตั้งปั้มน้ำมันกลางทะเล เพื่อช่วยลดต้นทุนในการจับปลาของชาวประมงบ้านแหลมโดยการเริ่มดำเนินธุรกิจขายน้ำมันให้ชาวประมงกลางทะเล (ไทยรัฐ, 2545) การประมงของบ้านแหลมได้พัฒนากลายเป็นประมงน้ำลึกโดยพื้นที่รอบชายฝั่งการประมงแบบพื้นบ้านเริ่มลดน้อยลงอันเนื่องมาจากความอุดมสมบูรณ์ที่ลดลง ต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้นจากการเดินทางที่ไกลขึ้นใช้ต้องใช้เรือประมงขนาดใหญ่เพื่อเดินทาง

วิถีชีวิตสภาพชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมในปัจจุบัน

เนื่องจากบรรยากาศการค้าขายที่เงียบลงจึงเหลือร้านค้าเพียงไม่กี่ร้านที่อยู่ภายในตัวตลาด ทำให้เจ้าของตลาดมีรายได้ไม่คุ้มกับการลงทุนที่จะปรับปรุงตัวตลาด สภาพตัวตลาดและห้องแถวทั้งสองข้างมีสภาพที่ทรุดโทรม แต่เนื่องจากตัวตลาดเป็นเส้นทางที่ชาวบ้านใช้สัญจรผ่านไปมาทำให้มีรถผ่านไปมาโดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ ทำให้ร้านโชห่วยยังคงดำเนินธุรกิจได้ดี สภาพห้องแถวในปัจจุบันมีหลายร้านที่ปิดประตูร้านไม่ทำมาค้าขายแต่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย โดยมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับลูกหลานเนื่องจากผู้ใหญ่วัยทำงานส่วนใหญ่ออกไปทำมาหากินที่อื่น ผู้สูงอายุก็ประกอบอาชีพค้าขายเล็กๆน้อยๆ และการทำประมงของชาวบ้านก็ลดน้อยลงไม่เฟื่องฟูเหมือนเมื่อก่อนเป็นผลมาจากความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเลที่ลดน้อยลง

ด้านวัฒนธรรมบ้านแหลมในปัจจุบันส่วนใหญ่จะมีเชื้อสายจีนและ ยังดำรงประเพณีผสมผสาน ไทย-จีน เช่นตรุษจีน สารทจีน กินเจ ไหว้เจ้า แม้แต่งงานแต่งงาน หรืองานศพก็ผสมผสานกันไป

ประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอบ้านแหลม เช่น ศิลปกรรมช่างฝีมือ ช่างไม้ ช่างเขียน ช่างปั้น และจัดดอกไม้ นาฏดุริยศิลป์ (ละครชาตรี หนังตะลุง คนตรีไทย) โบราณสถานโบราณวัตถุ (หลวงพ่อบุญรอด วัดในกลาง พระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ วัดเขาตะเครา หลวงพ่อสัมฤทธิ์ วัดต้นสน หลวงปู่ปางมารวิชัย วัดลักษณาราม พระพุทธรูปศิลปะสมัยศรีวิชัย วัดเพชรสุวรรณ จิตรกรรมฝาผนัง วัดในกลาง ภาพจิตรกรรมบนแผ่นไม้กระดาน วัดปากคลอง ภาพเขียนสีน้ำมันรัชกาลที่ 5 วัดลักษณาราม) ประเพณีแข่งเรือ เล่นวัวลาน ตลอดจนประเพณีและการเล่นอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งมีการละเล่นอธิบายโดยสังเขปดังนี้

1. วัวตาน

การเล่นวัวตานนั้นวิวัฒนาการมาจากการใช้วันวดข้าว เพราะลักษณะลานนวดข้าวเป็นวงกลม ชาวนาคิดการเล่นวัวตานขึ้นมาเพื่อเป็นการประกวดกันว่าวัวของใครฝีเท้าดีและกำลังดีกว่ากัน เพื่อความสนุกสนาน ความมีชื่อเสียงยังมีผลต่อการค้าขายวัวใช้งานอีกด้วย เพราะวัวที่ชนะการแข่งขันจะมีผู้สนใจซื้อใจราคาสูงการเล่นวัวตาน มักเล่นกันในฤดูแล้ง ช่วงเดือน 3-5 ของทุกปี ซึ่งว่างจากการทำนาและเป็นการเล่นที่สามารถหารายได้สมทบทุนการกุศลได้ดี เพราะคนนิยมดูวัวตานมากกว่าดูการละเล่นอื่น ๆ

2. เพลงพวงมาลัย

เป็นเพลงพื้นเมืองที่มีมาแต่โบราณ นิยมเล่นในแถบภาคกลางทั่วไป เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์ งานมงคลต่าง ๆ ในอำเภอบ้านแหลม มีการเล่นเพลงพวงมาลัยในวันสงกรานต์ที่หมู่บ้านบางลำภู ตำบลบางครก

ภาพที่ 7 แสดงภาพเรือประมงที่จอดอยู่ที่ปากอ่าวบ้านแหลม

ในส่วนของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 6 คน ผู้วิจัยศึกษาได้กำหนดรหัสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้สูงอายุเป็น S1 และ S2 (Senior 1 และ Senior 2) นักพัฒนาชุมชนข้าราชการหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม เป็น O1 (Officer 1) ผู้ประกอบการภายในตลาด

เก๋บ้านแหลม เป็น B1 (Business 1) ส่วนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หรือปราชญ์ชาวบ้าน เป็น R1 และ R2 (Resident 1 และ Resident 2) โดยมีข้อมูลส่วนบุคคลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์				
ผู้ให้สัมภาษณ์/เพศ	อายุ(ปี)	การศึกษา	อาชีพ	ประสบการณ์ในพื้นที่ (ปี)
S1/ชาย	78	-	ขายยาไทยแผนโบราณ	78
S2/หญิง	74	-	ประมง (อดีต)	74
O1/ชาย	50	ปริญญาตรี	นายอำเภอ	30
B1/ชาย	65	ป.4	อดีตเจ้าของตลาด	65
R1/ชาย	47	ปริญญาตรี	ครู	20
R2/ชาย	45	ป.6	ขับรถรับจ้าง	45

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 5 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 1 คนและเพศชายจำนวน 5 คน พบว่ามีช่วงอายุอยู่ที่ 45 ปี ถึง 78 ปี วุฒิการศึกษาระดับตั้งแต่ไม่ได้เรียนจนถึงระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในพื้นที่ตั้งแต่ 20 ถึง 78 ปี

ในส่วนต่อจากนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมประเด็นสำคัญตามหัวข้อคำถามที่มีเค้าโครงตามผลของการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่ได้จากบทที่ 2 ที่ว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องมียองค์ประกอบหลักและสนับสนุนรวม 5 ประการ เพื่อให้ทราบถึงความเห็นและข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลและให้สามารถวิเคราะห์ได้ง่ายขึ้น ดังต่อไปนี้ (บทสัมภาษณ์เต็มอยู่ในภาคผนวก ข.)

องค์ประกอบหลักที่ 1 สิ่งดึงดูดใจ

ผู้วิจัยได้ถามคำถามเกี่ยวกับลักษณะตลาดบ้านแหลม บรรยากาศในการค้าขาย สภาพแวดล้อม บ้านเรือน การคมนาคม การประกอบอาชีพของคนในชุมชน และสินค้าที่สำคัญ รวมถึงเอกลักษณ์ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม

คำตอบของ S1 : ในอดีตชุมชนบ้านแหลมเป็นตลาดทั้งของสด ของทะเล ข้าวของเครื่องใช้ทั่วไป ที่มีความคึกคักกว่านี้ ผู้คนมาซื้อของกันมากในนี้ เมื่อก่อนมีร้านค้าขายของกันมากกว่าปัจจุบัน บ้านเรือนในปัจจุบันยังคงสภาพเหมือนอดีต เพียงแค่ในอดีตเมื่อก่อนจะมีคนต่างถิ่นเข้ามาแลกเปลี่ยนซื้อขายของกัน แต่ปัจจุบันมีแต่คนท้องถิ่นที่อยู่ ส่วนถนนหนทางพัฒนาดีขึ้น การเดินทางสะดวกขึ้น การประกอบอาชีพส่วนใหญ่คือจับปลา ทำประมง และก็ทำนาเกลือ แต่เป็นประมงมากกว่า สินค้าที่ขึ้นชื่อคือของทะเล เช่น ปลาอินทรีทะเล และ เอกลักษณ์ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมคือความเก่าแก่ การใช้ชีวิตของผู้คนยังเหมือนเดิม เรียบง่าย หาปลา ทำนาเกลือ

คำตอบของ S2 : เป็นหมู่บ้านประมง ทำโป๊ะหน้าอ่าวกันมาก ทั้งโป๊ะน้ำตื้นและโป๊ะน้ำลึก เพราะปลามีจำนวนมาก สามารถจับปลาได้มาก ได้ปลามากก็เอามาขาย มีคนมารอซื้อกันเป็นจำนวนมาก ทำให้เมื่อก่อนเศรษฐกิจของบ้านแหลมดีมาก ทำมาค้าขายอะไรก็ดี ตรงบริเวณห้องแถวชั้นเดียวก่อนเข้าตลาดสดนั้น เคยมีร้านทำและขายทองรูปพรรณอยู่ 3-4 ร้าน แต่ในปัจจุบันเลิกกิจการไปหมดแล้ว ธุรกิจอีกอย่างที่เคยเฟื่องฟูมาก คือธุรกิจรับจ้างตัดเสื้อผ้า เพราะเมื่อก่อนไม่มีเสื้อผ้าสำเร็จรูปเหมือนสมัยนี้ ส่วนเรื่องสภาพแวดล้อม บ้านเรือน เมื่อก่อนคนจะอาศัยอยู่กันหนาแน่นกว่านี้ เพราะเมืองมีความเจริญ ข้าวปลาของใช้ก็หาซื้อจากตรงนี้ ส่วนเรื่องถนนหนทางในตอนนี้ดีขึ้น แต่คนไม่อยู่กันแล้ว ไปทำงานที่อื่นกันหมด เรื่องเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านแหลมคือการเป็นเมืองเก่า ชาวบ้านยังคงใช้ชีวิตแบบเดิม คนก็ยังมีความใจ ยังไปมาหาสู่กันได้หมด

คำตอบของ O1 : บ้านแหลมเป็นแหล่งทรัพยากรทางทะเลมาตั้งแต่อดีต คนพื้นที่ทำการประมง เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ โดยเฉพาะประเภทหอย โดยเฉพาะหอยแมลงภู่ เรียกได้ว่าเป็นแหล่งใหญ่ที่สุดในประเทศ อีกอย่างก็คือนาเกลือ เพชรบุรีมีพื้นที่ทำนาเกลือที่ใหญ่ที่สุดในประเทศเช่นกัน และอำเภอที่ทำนาเกลือเยอะที่สุดก็คืออำเภอบ้านแหลม เมื่อก่อนบ้านแหลมเป็นศูนย์กลางการค้าขายสินค้าทางทะเลแทบทุกประเภท เรือที่ออกทะเลมาจะมาจอดที่นี่เพื่อขายสินค้าและซื้อของอย่างอื่นกลับไปด้วย เพราะเพชรบุรีไม่ไกลจากกรุงเทพและจังหวัดอื่นๆ ที่ไม่ติดทะเล จริงๆ แล้วในปัจจุบันบ้านแหลมก็ยังมียุทธศาสตร์ในการเป็นแหล่งสินค้าทางทะเลอยู่ เพียงแต่มีตลาดในแหล่งอื่นเกิดขึ้นด้วย

เพราะการเดินทางสะดวกมากขึ้น ผู้คนสามารถเดินทางไปในที่เข้าถึงยากในสมัยก่อนมากขึ้น ส่วนสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมทางทะเล ปัจจุบันลดความอุดมสมบูรณ์ลง แต่ก็เหมือนกันทุกที่ทำให้ทางหน่วยงานต้องนำเสนอแนวทางในการประกอบอาชีพอื่นๆ ให้แก่ชุมชน เช่นการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำและฟาร์มหอย รวมถึงการประกอบอาชีพเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี เอกลักษณ์ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมคือการเป็นชุมชนเก่าแก่ที่ผสมผสานวัฒนธรรมไทย จีน และมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแต่เป็นเอกลักษณ์ เป็นชาวประมงและชาวนาเกลือที่เรียบง่ายแต่น่าศึกษา และหาได้ยากในภูมิภาคอื่นๆ

คำตอบของ B1 : บริเวณ ตัวอาคารตลาด ห้องแถวการค้า และพื้นที่ส่วนใหญ่ของบ้านแหลม แต่เดิมเป็นพื้นที่ขุนอุดมราชภักดี ซึ่งเป็นชาวจีนแต่จิวที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบ้านแหลมในอดีตนั้นยังไม่มีการค้าถนน ตลาดเก่าบ้านแหลมเป็นเมืองท่าที่สำคัญ และมีการติดต่อค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้าน เพราะมีคลองเล็กๆ อยู่ข้างตลาดจึงสามารถใช้ขนถ่ายสินค้าไปปากแม่น้ำทำให้มีการแลกเปลี่ยนสินค้า และขนส่งสินค้าทางเรือโดยใช้แม่น้ำเพชรบุรีที่ไหลมาจากตัวเมืองเพชรบุรีซึ่งมีขนาดใหญ่ จึงใช้แม่น้ำเป็นหลักในการเดินทาง และคลองใช้เล็กๆ ที่พาดผ่านข้างตลาดในอดีตยังเป็นที่ขนเกลือของชาวบ้านซึ่งเป็นสินค้าหลัก ถนนที่ผ่านเข้าตลาดและข้ามสะพานข้ามคลองออกไปยังห้องแถวที่อยู่อีกฟากหนึ่งของตลาดในอดีตแต่ละห้องจะทำการค้าให้กับลูกค้าที่มาหาซื้อเสบียงและสินค้าต่างๆ ในอดีตเศรษฐกิจของบ้านแหลมจึงดีมาก ๆ ทำมาค้าขายอะไรก็ดี คนพลุกพล่านทั้งวัน สภาพแวดล้อม บ้านเรือนในตลาดจะเป็นอาคารรูปแบบเก่า ประยุกต์วัฒนธรรมไทย จีน เพราะคนส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีน ปัจจุบันก็ยังมิให้เห็นอยู่แต่ทรุดโทรมไปมากแล้ว การเดินทางเมื่อก่อนไม่ค่อยใช้รถ เพราะรถมีราคาแพง จะใช้เรือ เรือพาย เรือยนต์วิ่งตามคลองเล็กคลองน้อยข้างตลาดเอกลักษณ์ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมมีของขึ้นชื่อหลายอย่าง อาหารทะเลก็อร่อย ขนมก็อร่อย มีเกลือขึ้นชื่อว่าดีที่สุด มีวัดต่างๆ หลายที่ ทั้งวัดไทย วัดจีน มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย

คำตอบของ R1 : เป็นหมู่บ้านประมง การประมงในอำเภอบ้านแหลมในอดีตสมัย 50 ปีก่อน ในทะเลมีความอุดมสมบูรณ์มากแม่น้ำแม่น้ำก็ยังมีกุ้งและปลาชุกชุม สามารถมุ้งตามเสาผูกเรือ ตกปลาตกทะเล การทำการประมงแต่เดิมจะเป็นการทำการประมงชายฝั่ง เช่น การวางเบ็ดราว ยกยอ เลี้ยงหอยแครง ทำโป๊ะฝือก การเดินทางไปทำการประมงยังใช้เรือพาย เรือแจวหรือโป๊ะแล่นใบ ไฟฟ้ายังไม่มีต้องใช้ตะเกียงน้ำมันก๊าด หรือตะเกียงเจ้าพายุ บรรยายากในการค้าขายในอดีตมี

การติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ เช่น ประเทศมาเลเซีย โดยจะมีเรือสินค้าแล่นไปมาซื้อเกลือ ข้าวสาร น้ำตาล โดยมีมะพร้าว ขนบั้งแบบครีมแครกเกอร์ ฝัปปาเต๊ะ ร่ม และขนมต่างๆ คนจึงเยอะ พลุกพล่าน ทั้งพ่อค้า แม่ค้าและคนซื้อของ สภาพบ้านเรือนในปัจจุบัน ยังคงไม่ต่างจากในอดีตมากนัก เพียงแค่เก่าและทรุดโทรมลงไป การคมนาคม ถนนหนทางก็เจริญมากขึ้น เดินทางสะดวกสบาย เอกลักษณ์ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมน่าจะเป็นวัฒนธรรมและเรื่องราวของชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนริมทะเล คนที่ใช้ชีวิตกับท้องทะเล และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากทะเล

คำตอบของ R2 : เท่าที่ผมจำความได้ สมัยก่อนก็เป็นร้านค้าอย่างนี้ แต่มีร้านเยอะกว่านี้ มีทั้งร้านทอง มีร้านเครื่องใช้ไฟฟ้า ร้านกาแฟโบราณ ร้านเยอะ คนก็เยอะ ตอนเช้าๆ ก่อนไปเรียน ผมจำได้ว่าเดินออกมาตลาดซื้อปลาท้องโก๋ ยกมือไหว้คนนั่นที คนนี้ที เคี้ยวนี้ล้มหายตามจากไปหมดแล้ว บรรยากาศในการค้าขายในอดีตที่ฟังผู้ใหญ่เล่ามาอีกทีว่าสมัยก่อน ตรงนี้ (ตลาด) เจริญมาก เรียกได้ว่าคึกคัก คนเยอะ โดยเฉพาะช่วงรุ่งสาง ชาวประมงจะเอาปลา เอาหอย มาขาย คนทำนาเกลือก็เอาเกลือมาขาย คนซื้อก็มีทั้งคนไทย คนจีน คนได้ พวกแขกก็มี สภาพแวดล้อม บ้านเรือนก็ต่างกันตรงที่เมื่อก่อนมีคนอยู่กันเยอะกว่านี้ อย่างตรงตึกแถวก็มีคนอยู่ทุกห้องเป็นร้านตลอดแนว ตอนนี้อยู่ส่วนใหญ่ก็ปิดไป เพราะมีแค่คนแก่อยู่ เปิดร้านก็ไม่ไหว ลูกเต้าก็ไปทำงานที่อื่นหมด ถนนก็ดีขึ้น มีหลายเส้นทางมากขึ้น เมื่อก่อนจะเข้าเมืองเพชรบุรีต้องนั่งรถ นั่งเรือหลายต่อ ประมาณ 4-5 ชั่วโมงกว่าจะถึง เคี้ยวนี้ 15 นาทีก็ถึงแล้ว เอกลักษณ์ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม ผมก็ไม่ค่อยรู้เรื่องนะ ถ้าพูดถึงตลาด แต่ถ้าเป็นอำเภอบ้านแหลมก็ดังหลายอย่าง วัดเก่าแก่มียี่สิบเสียง ร้านอาหารก็มีดังหลายร้าน

องค์ประกอบหลักที่ 2 สิ่งอำนวยความสะดวก

ผู้วิจัยได้ถามคำถามเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแหลม ทั้งด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ที่พัก ห้องน้ำ บริการอาหาร และสาธารณูปโภคขั้นสูง เช่น ร้านค้าหรือร้านให้บริการ และการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

คำตอบของ S1 : ในตลาดไม่มีที่พัก ต้องไปแถวชายทะเล แถวหาดเจ้าสำราญจะมีที่พักจำนวนมาก สามารถนั่งรถออกไปได้ ห้องน้ำสาธารณะก็ไม่มี แต่สามารถขอร้านค้าเข้าได้ อาหารมีร้านอาหารตามสั่งและก๊วยเตี๋ยว ส่วนเรื่องร้านค้าที่มี ก็เป็นร้านที่ขายข้าวของเครื่องใช้ของคนพื้นที่

เช่น อุปกรณ์ทำประมง และเสื้อผ้า เรื่องการประชาสัมพันธ์ มีเทศบาลตำบลเป็นผู้ดูแล แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะไปเที่ยวทะเล หรือวัดมากกว่า เพราะในตลาดไม่มีอะไรให้ดู

คำตอบของ S2 : ไม่มีโรงแรม รีสอร์ท เพราะยังไม่มีใครมาเที่ยวแถวนี้ตอนกลางคืน ห้องน้ำสาธารณะมีในตลาด แต่ก็แพงกว่าใช้มากกว่า อาหารก็ซื้อได้ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นกับข้าวแบบซื้อกลับไปกิน ถ้าจะหาร้านอาหารต้องไปแถวแหล่งท่องเที่ยวจะมีเยอะ ส่วนร้านค้า หรือบริการที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ก็ไม่มีอะไรพิเศษ เพราะมันไม่มีนักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวจะเป็นหน้าที่ของเทศบาลกับผู้นำหมู่บ้านดูแล แต่ไม่รู้มีการประชาสัมพันธ์ให้ตลาดเก่าบ้านแหลมหรือไม่ เพราะเพชรบุรีขึ้นชื่อเรื่องทะเลมากกว่า

คำตอบของ O1 : ในชุมชนบ้านแหลม ไม่มีที่พักค้างคืนหรือห้องน้ำสาธารณะเนื่องจากยังไม่ได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวปัจจุบัน และในปัจจุบันยังไม่มี การประชาสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ก็มี การดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชนอยู่อย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานราชการ

คำตอบของ B1 : ที่พักอยู่บริเวณชายหาดหลายที่ ไม่ไกลจากชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม นั่งรถไปได้ ร้านค้าในตลาดมีของขายมากมาย ทั้งของสด ของแห้ง ส่วนใหญ่ถ้าซื้อเป็นของฝากก็มีพวกปลาเค็ม ปลาหมึกแห้ง หมึกกะตอย กะปิ เกลือ การประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ก็ช่วยๆ กัน ทั้งเอกชนและทางราชการก็จัดทำอยู่ เวลาจัดงานประเพณีจัดงาน ก็ทำป้ายประชาสัมพันธ์ แจกไปใครมา ชาวบ้านก็ช่วยกันบอกปากต่อปาก

คำตอบของ R1 : ยังไม่มี เพราะในปัจจุบันพื้นที่ตรงนี้ยังไม่ได้พัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว มีแต่คนในพื้นที่มาจับจ่ายใช้สอย ซื้อของใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนร้านค้า หรือบริการที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวก็ยังไม่ค่อยมี เพราะไม่มีนักท่องเที่ยวมาถิ่น มีแต่คนพื้นที่ เรื่องปรับปรุงหรือประชาสัมพันธ์เป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ และเจ้าของพื้นที่เอกชนเอง หากจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว คงต้องมานั่งคุยเรื่องแนวทางกันก่อน

คำตอบของ R2 : ไม่มีที่พัก ต้องเข้าไปในเมืองอีก จะมีหลายที่ ส่วนร้านค้า หรือบริการที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวก็ไม่มี ตอนนี้นักท่องเที่ยวเล็กน้อย มีแต่ร้านขายของชำ แล้วก็พวกอาหารตามสั่ง เรื่องหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ผมไม่แน่ใจ มันไม่มีอะไรให้เที่ยวในตลาดนี้

องค์ประกอบหลักที่ 3 ความสะดวกในการเข้าถึง

ผู้วิจัยได้ถามคำถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของจำนวนขนส่งสาธารณะจากจังหวัดอื่น เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และภายในชุมชนบ้านแหลม จำนวนป้ายบอกทาง และความปลอดภัยของ เส้นทางคมนาคม

คำตอบของ S1 : ขนส่งสาธารณะมีรถเมล์ รถสองแถวจะมีเฉพาะในช่วงเวลากลางวัน เรื่องป้ายบอกทาง ไม่แน่ใจว่าเพียงพอหรือไม่ เพราะไม่ค่อยได้ไปไหน ส่วนความปลอดภัยของ เส้นทางคมนาคมก็ไม่ทราบ แต่เทศบาลได้ถมถนนให้ดีกว่าแต่ก่อนที่เป็นดินเป็นทราย

คำตอบของ S2 : รถทัวร์มาไม่ถึงในนี้ แต่ต่อรถเล็กเข้ามาได้อยู่ เรื่องป้ายบอกทางมีความ เพียงพอหรือไม่ยังไม่รู้ แต่ถามทางกับคนแถวนี้ได้ คนแถวนี้รู้จักหมด เพราะเป็นตลาดเก่า เรื่อง เส้นทางคมนาคมมีความปลอดภัยดี ไม่มีอันตราย แต่กลางคืนไฟจะน้อย

คำตอบของ O2 : มีพาหนะหลายอย่างเข้ามาได้อย่างสะดวกในชุมชน เช่น รถสองแถว รถเมล์ เรื่องป้ายบอกทาง ถ้าสำหรับนักท่องเที่ยวต่างถิ่น คิดว่าคงยังไม่พอ แต่เป็นสิ่งที่ปรับปรุงได้ หากจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางคมนาคมมาที่ชุมชนบ้านแหลมมีความปลอดภัยเพราะ เป็นเส้นทางราบไม่มีทางขึ้นเขาลาดชัน หรือโค้งอันตรายใดๆ ประกอบกับถนนหนทางมีการ ปรับปรุงพื้นถนนและมีไฟฟ้าตลอดเส้นทาง

คำตอบของ B1 : มีรถเยอะ ตั้งแต่เช้ามีด ทั้งรถเมล์ รถเล็ก พวกรถสองแถวก็มีมา เรื่อง ป้ายบอกทาง ถ้าสำหรับนักท่องเที่ยวก็สามารถขับรถตามป้ายอำเภอบ้านแหลมมาได้ มีป้ายบอกตลอด ทาง แต่ควรศึกษามาก่อน เส้นทางคมนาคมมีความปลอดภัยดี ทางลาดยางหมดแล้ว

คำตอบของ R1 : ถ้าจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ก็ต้องเพิ่มรถโดยสารเข้ามาภายใน บริเวณตลาดอีก แต่คงไม่เป็นปัญหาเพราะถ้ามีความต้องการมาเที่ยวจริง ก็จะมีรถเพิ่มขึ้นเอง เพราะ เป็นอาชีพมีรายได้ ส่วนป้ายบอกทาง ก็เช่นเดียวกัน ปัจจุบันคงยังไม่เพียงพอสำหรับคนต่างถิ่น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพราะป้ายต่างๆ ก็มีแต่ภาษาไทย เส้นทางคมนาคมคิดว่ามีความ ปลอดภัย ถ้าเทียบกับถนนเส้นอื่นๆ ในจังหวัดอื่น เพียงแต่อาจจะต้องเพิ่มไฟฟ้า และป้ายบอกทาง อีกก็น่าจะปลอดภัยเพียงพอ

คำตอบของ R2 : ตรงนี้มีรถเข้ามาได้หลายทางอยู่ ง่ายสุดก็รถเมล์ แล้วก็เดินเข้ามา เรื่อง ป้ายบอกทาง ถ้าสำหรับนักท่องเที่ยวก็คงไม่พอ ต้องเพิ่มอีก เส้นทางคมนาคมมีบางช่วงที่เป็นหลุม เป็นบ่อ แต่ก็ไม่ถึงกับอันตราย

องค์ประกอบสนับสนุนที่ 1 นโยบายแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์

ผู้วิจัยได้ถามคำถามเกี่ยวกับนโยบายแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ ซึ่งเป็นคำถามเฉพาะ O1 (เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ดูแลชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม) ในเรื่องหน้าที่ในการพัฒนาดูแลชุมชนบ้านแหลม แผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์และปัญหาที่ประสบในดำเนินแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์

คำตอบของ O1 : หน้าที่ของผมในการพัฒนาดูแลชุมชนบ้านแหลมคือการดูแลชุมชนและความเป็นอยู่ของชาวบ้านตามนโยบายที่ได้รับมาจากทางจังหวัด ทั้งในด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพ อาชีวอนามัย ความปลอดภัย ยาเสพติด เรื่องความเป็นอยู่ทุกๆ ด้าน ในปัจจุบันทางอำเภอมีแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี ไม่ว่าจะเป็นงานตามประเพณีหรือเทศกาล หรืองานจัดขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์เฉพาะกิจ คือช่วยสนับสนุนในเรื่องเงินทุน รูปแบบของงานและการประชาสัมพันธ์ ส่วนปัญหาในการดำเนินแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ ก็ไม่มีปัญหาอะไรใหญ่โต ส่วนใหญ่เป็นปัญหาในหน่วยงานมากกว่า เช่น การประสานงานไม่เพียงพอทำให้เข้าใจผิดกัน และก็มีปัญหาเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดงานบ้าง แต่ก็ได้รับความช่วยเหลือจากภาคเอกชนด้วย

องค์ประกอบสนับสนุนที่ 2 จิตสำนึกและแนวคิดของคนในชุมชน

ผู้วิจัยได้ถามคำถามเกี่ยวกับจิตสำนึกและแนวคิดของคนในชุมชน เรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม บทบาทของชาวบ้าน ร้านค้า เจ้าของตลาด และแนวโน้มนการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลัง

คำตอบของ S1 : ถ้าตลาดเก่าบ้านแหลมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดี จะได้ลืกลืม ไม่เหงาชาวบ้านจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย เรื่องความร่วมมือ ชาวบ้านก็ช่วยกันดูแล เป็นหูเป็นตา ตรงไหนสกปรก ตรงไหนเสียหาย ไม่มีเรื่องโจรขโมย เพราะคนในนี้รู้จักกันหมด ใครแปลกหน้าเข้ามาที่รู้ส่วนเรื่องการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลัง ก็ต้องแล้วแต่เด็ก เพราะเด็กเรียนสูงกว่าจะให้มาขายยาโบราณ ก็ว่าไม่มีคนกินแล้ว แต่โชคดีที่ถูกชาวลุงช่วยทำอยู่ เสียขายสูตร เสียขายวิชา

คำตอบของ S2 : เรื่องเป็นแหล่งท่องเที่ยว ยายไม่รู้ มันไม่มีอะไรให้นักท่องเที่ยวดู ตลาดก็เก่า คนก็แก่กันหมด เรื่องบทบาทของชาวบ้าน ร้านค้า เจ้าของตลาด ก็ให้ความร่วมมือทุกอย่างเวลามีการทำบุญเลี้ยงพระ คนแถวนี้ก็ช่วยกันตลอด ส่วนแนวโน้มนการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลังนั้น คนรุ่นหลังไม่ค่อยทำประมงแล้ว เพราะมันเหนื่อย ออกเรือทีหลายวัน บางทีเป็น

เดือน และปัจจุบันปลาไม่ค่อยมี อาชีพที่ทำแล้วพอเลี้ยงตัวเองได้ก็คือการเลี้ยงหอย ส่วนนาเกลือก็ไม่ได้ทำได้ทั้งปี ต้องหาอาชีพอย่างอื่นเสริมด้วย

คำตอบของ O1 : เรื่องตลาดเก่าบ้านแหลมจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว คิดว่าสามารถเป็นไปได้ เพราะตลาดฯ มีกลิ่นอายของวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมที่เป็นความดั้งเดิมจริงๆ ไม่ได้ตกแต่งใจให้เป็น แต่ก็ต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนาอีกหลายด้าน เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ส่วนบทบาทของชาวบ้าน ชาวบ้านให้ความร่วมมือดี อาจจะมีบ้างสำหรับคนที่กลัวเสียผลประโยชน์ แต่สามารถทำความเข้าใจกันได้ ที่นี้เป็นชุมชนเล็กๆ รู้จักกันหมด พวกเค้าก็รู้จักผมดี ถ้าขอเรื่อง ขอความช่วยเหลือ ก็ให้ความร่วมมือกันดีทุกคน แนวโน้มการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลัง เราพยายามอนุรักษ์การประกอบอาชีพดั้งเดิมไว้ ไม่ว่าจะเป็นการทำประมง นาเกลือ การแปรรูปผลผลิตทางทะเล ทำปลาอินทรีเค็ม หรือพวกงานประเพณีต่างๆ ก็ยังจัดกันอยู่ทุกปี เชื่อว่าไม่สูญหายแน่นอน

คำตอบของ B1 : หากชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ดี ชุมชนจะได้มีรายได้เพิ่มจากนักท่องเที่ยว และมีการพัฒนาปรับปรุงความสะอาด ถนน หนทางให้ดียิ่งขึ้น เรื่องบทบาทของชาวบ้าน คิดว่าถ้าเป็นสิ่งที่ดี ทุกคนก็ให้ร่วมมือเต็มที่ แต่ต้องอธิบายให้ชัดเจน เพราะส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นเก่า ไม่ค่อยชอบเปลี่ยนแปลง เรื่องแนวโน้มการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลัง คิดว่าจะให้คนรุ่นใหม่สืบทอดต่อก็คงยาก อาจจะยังทำอยู่บ้าง แต่คงน้อยลงๆเรื่อยๆ ต้องปลูกฝัง และให้ความสำคัญมากขึ้น

คำตอบของ R1 : เรื่องตลาดเก่าบ้านแหลมจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว ผมเห็นด้วย เพราะเมืองเพชรบุรีเป็นเมืองท่องเที่ยวอยู่แล้ว หากจะเพิ่มพื้นที่ตรงนี้เข้าไปด้วยเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่นก็น่าจะทำได้ เพียงแต่ต้องปลูกจิตสำนึกของชุมชนให้เข้มแข็ง เพราะการเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้องอาศัยพลังของชาวบ้าน ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาและต้องใช้เวลาสร้างชื่อนานกว่าคนจะรู้จัก ส่วนบทบาทความร่วมมือของชาวบ้าน ผมว่าทุกคนเต็มใจและยินดีที่จะช่วย เพราะทำแล้วมีรายได้ ลูกหลานมีงานทำ เรื่องแนวโน้มการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลัง เรื่องวัฒนธรรมคงไม่มีปัญหาเพราะยังคงมีการสืบสานประเพณีสำคัญของชาวเมืองเพชรอยู่เสมอ แต่เรื่องของการประกอบอาชีพประมงหรือทำนาเกลือ ก็คงเป็นไปตามกลไกของตลาด

คำตอบของ R2 : ถ้าสามารถทำตลาดเก่าบ้านแหลมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ก็ดี แต่น่าจะยาก เพราะมันไม่มีอะไรให้ดู ตลาดก็เก่ามาก แม้เค้าก็ไม่เปิดร้านขายของ บทบาท ความร่วมมือ

ของชาวบ้าน ร้านค้า และเจ้าของตลาด ถ้าจะพัฒนา ปรับปรุงตลาด ผมว่าชาวบ้านก็ต้องเต็มใจช่วยอยู่แล้ว แต่ถ้าต้องใช้เงินมาก หรือจะขึ้นค่าเช่า ก็คงยาก ต้องทำให้คนมาเที่ยวให้ได้ก่อน ส่วนแนวโน้มการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลัง ถ้าไม่มีการปรับปรุงอะไร คนรุ่นใหม่ๆ ก็คงออกจากที่นี่ไปกันหมด เพราะระยะหลังมา ก็เหลือแต่คนแก่ๆ อายุ 40-50 ปีขึ้นกันทั้งนั้น

หลังจากที่ได้สัมภาษณ์และได้ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสรุปผลในบทถัดไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี 1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชาวตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี 2) เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี 3) เพื่อศึกษาและหาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือการศึกษาเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัย และการศึกษาภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 6 คน ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อสรุปว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ และองค์ประกอบสนับสนุน 2 ประการ ดังนี้

องค์ประกอบหลัก

1. สิ่งดึงดูดใจ
2. สิ่งอำนวยความสะดวก
3. ความสะดวกในการเข้าถึง

องค์ประกอบสนับสนุน

1. แผนส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์
2. จิตสำนึกและความร่วมมือของชุมชน

จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร มาทำแบบสัมภาษณ์ และนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่จริง เพื่อเปรียบเทียบข้อมูล ค้นหาปัญหาและแนวทางแก้ไข ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ สามารถสรุปดังนี้

ตารางที่ 4 สรุปการสัมภาษณ์

	สิ่งดึงดูดใจ	สิ่งอำนวยความสะดวก	ความสะดวกในการเข้าถึง	แผนท่องเที่ยวและอนุรักษ์	จิตสำนึกและแนวคิดของคนในชุมชน
S1	วิถีอาชีพดั้งเดิม ประมง นาเกลือ	ไม่มีที่พัก และ ห้ อ ง น้ า สาธารณะ มี ร้านค้าเฉพาะ ข อ ง ใ ช้ ชีวิตประจำวัน	มีรถเมล์ รถมอเตอร์ไซด์ แลว แต่เฉพาะ ช่วงกลางวัน เท่านั้น	N/A	เห็นด้วยให้เป็น แหล่งท่องเที่ยว ชาวบ้านร่วมมือ ดี
S2	ความเก่าแก่ของ บ้านเรือน ความ มีน้ำใจของผู้นคน	ไม่มีโรงแรม รีสอร์ท ห้องน้ำ สาธารณะมีใน ต ล า ค มี ร้านอาหารข้าว แกง	จากรถทัวร์ ต้อง ต่อรถเล็กเข้ามา เ รื่ อ ง ท ำ ง สอบถามกับคน แลว นี้ ได้ เ ลื น ท ำ ง ปลอดภัยดี	N/A	ไม่แน่ใจเรื่อง พัฒนา เป็น ที่ท่องเที่ยวเพราะ ตลาดไม่มีอะไร ใ ห้ ดู แต่ ชาวบ้าน ให้ ร่วมมือดี
O1	ชุมชนเก่าแก่ที่ ผ ล ำ น วัฒนธรรมไทย-จีน	ไม่มีที่พักค้าง คืนหรือห้องน้ำ สาธารณะ	มีรถสองแถว รถเมล์ ป้ายบอก ทางไม่เพียงพอ ต่อนักท่องเที่ยว ถนนปลอดภัย ใ ม่ มี ท ำ ง อันตราย	ทางอำเภอมี แผนส่งเสริม การท่องเที่ยว ตลอดทั้งปี ช่วย ส นั บ ส ุ น ุ น เงินทุน วาง รูปแบบงาน ประชาสัมพันธ์	เรื่องพัฒนาเป็น แหล่งท่องเที่ยว สามารถทำได้ เชื่อว่าชาวบ้าน ในชุมชนจะ ร่วมมือ

ตารางที่ 4 สรุปการสัมภาษณ์ (ต่อ)

	สิ่งดึงดูดใจ	สิ่งอำนวยความสะดวก	ความสะดวกในการเข้าถึง	แผนท่องเที่ยวและอนุรักษ์	จิตสำนึกและแนวคิดของคนในชุมชน
B1	อาหารทะเล ทะเลอร่อย เกลือดี	ไม่มีที่พักในใน ตลาด แต่มีอยู่ บริเวณชายหาด หลายแห่ง มีร้าน ขายของจาก ทะเล พวกปลา เค็มเป็นของฝาก ได้	มีรถเยอะ เช่น สองแถว รถเล็ก รถเมล์ มีป้าย บอกทางตลอด แต่ต้องศึกษา เส้นทางก่อน เส้นทาง ปลอดภัยดี	N/A	เห็นด้วยเรื่อง พัฒนา เป็น แหล่งท่องเที่ยว แต่ต้องอธิบาย ให้ชาวบ้าน เข้าใจ เรื่อง ผลประโยชน์
R1	วัฒนธรรมและ วิถีชีวิตของคน ริมทะเล	ไม่มีที่พักเพราะ ไม่ใช่แหล่ง ท่องเที่ยว มี ร้านค้า แต่ไม่ใช่ สำหรับอำนวยความสะดวก ให้นักท่องเที่ยว	มีรถ แต่ถ้าจะ พัฒนา เป็น แหล่งท่องเที่ยว ก็ควรเพิ่มอีก ทั้ง รถและป้ายบอก ทาง โดยเฉพาะ ภาษาอังกฤษ ถนนก็ควรเพิ่ม ไฟฟ้าให้ความ สว่าง	N/A	เห็นด้วยเรื่อง พัฒนา เป็น แหล่งท่องเที่ยว เชื่อว่าชาวบ้าน ในชุมชนจะ ร่วมมืออย่างดี
R2	วัดเก่าแก่ มี ชื่อเสียง	ไม่มีที่พัก ร้านค้าก็น้อย มี แต่ร้านขายของ ชำ	มีรถเข้ามาได้ หลายทาง แต่ ป้ายบอกทางไม่ เพียงพอ และ ถนนมีเป็นหลุม เป็นบ่อบ้าง แต่ ไม่ถึงกับ อันตราย	N/A	เห็นด้วย เรื่อง เป็นแหล่ง ท่องเที่ยว แต่คิด ว่าเป็นไปได้ยาก ชุมชนน่าจะ ร่วมมือ แต่ต้อง ไม่ขึ้นค่าเช่าที่

จากตารางดังกล่าว จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าชุมชนบ้านมืองค์ประกอบบางประการที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ แต่กับพร่องในองค์ประกอบหลายประการเช่นกัน ซึ่งผู้วิจัยจะสรุปเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ ชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมมีสิ่งดึงดูดใจเชิงวัฒนธรรมอยู่หลายประการ เช่น สถาปัตยกรรมของบ้านเรือนสมัยก่อนที่ผสมผสานวัฒนธรรมไทย-จีน ประวัติความเป็นมาที่น่าเรียนรู้เกี่ยวกับการทำประมง และการเป็นเมืองท่าที่สำคัญในอดีต ที่สำคัญคือวิถีชีวิตชุมชนที่ผูกพันกับทะเลและชายฝั่ง และการปรับตัวให้อยู่กับธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง และรวมถึงการศึกษาการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ทั้งการทำประมง การทำฟาร์มเลี้ยงหอย และการทำนาเกลือ ซึ่งหาได้ยากในภูมิภาคอื่น อย่างไรก็ดี เนื่องจากในปัจจุบัน สิ่งก่อสร้าง เช่น บ้านเรือนที่เป็นแนวตึกแถว และอาคารที่เป็นตลาดชำรุดทรุดโทรมลงไปมาก เนื่องจากอายุที่เก่ากว่า 100 ปี และขาดการบำรุงรักษาจนแลดูสกปรกในหลายจุด จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุง ทั้งในด้าน โครงสร้างและภูมิทัศน์โดยรวม

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก องค์ประกอบด้านนี้เป็นจุดอ่อนที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากในปัจจุบันตลาดเก่าบ้านแหลม ไม่มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและขั้นสูงโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ไม่มีที่พักค้างคืนและห้องน้ำสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยว รวมถึงบริการอาหารที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว อีกทั้งไม่มีสาธารณูปโภคขั้นสูง เช่น ร้านขายของระลึก ร้านคอฟฟี่ช็อป หรือร้านที่มีบริการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว อย่างไรก็ดี แม้จะเป็นข้อบกพร่องสำหรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่เป็นสิ่งที่สามารถปรับปรุงได้ไม่ยากนัก

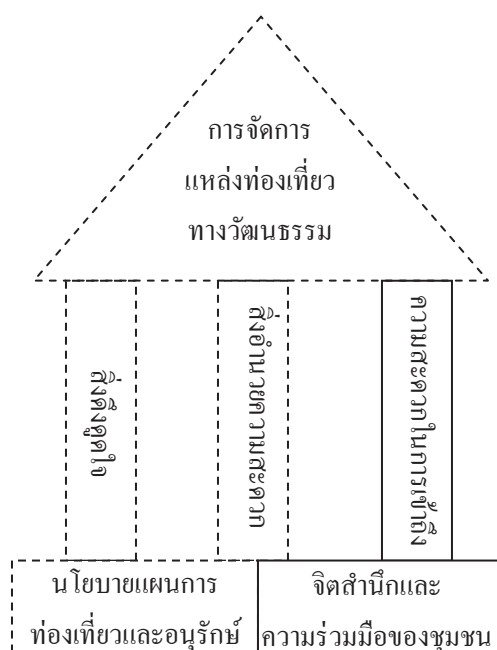
3. ด้านความสะดวกในการเข้าถึง องค์ประกอบด้านนี้ไม่ปัญหาสำหรับชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลม เพราะมีขนส่งสาธารณะหลายประเภทเข้ามาถึงตลาดได้ เช่น รถเมย์ รถสองแถว ประกอบกับการเป็นตลาดเก่าที่มีชื่อเสียงในอดีต ทำให้เป็นที่รู้จักของชาวบ้านในอำเภอบ้านแหลมเป็นอย่างดี ดังนั้นหากตามป้ายอำเภอบ้านแหลมมา ก็จะสามารถหาตลาดเก่าบ้านแหลมได้ไม่ยาก ส่วนเรื่องเส้นทางคมนาคมเพื่อมายังตลาดบ้านแหลมก็มีความปลอดภัย เพราะเป็นถนนลาดยางและไม่มีเส้นทางคดเคี้ยวจนเป็นอันตราย อย่างไรก็ดี หากจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ก็ควรจะต้องเพิ่มเติมในเรื่องจำนวนของรถโดยสาร จำนวนป้ายบอกทางทั้งภาษาไทยและอังกฤษ รวมทั้งเพิ่มไฟส่องทางในเวลากลางคืน

4. ด้านแผนงานท่องเที่ยวและอนุรักษ์ องค์ประกอบด้านนี้เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง หากจะพัฒนาชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากในปัจจุบันทางหน่วยงานราชการมีการวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวและ

อนุรักษ์ในภาพรวมของจังหวัดเพชรบุรี และในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เช่น เขาวิ้ง หาดเจ้าสำราญ เท่านั้น ในส่วนของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมยังไม่ได้ได้รับความสนใจจัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัด ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ ความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์ของชุมชนบ้านแหลมจะค่อยๆ สูญหายไปตามกาลเวลา

5. ด้านจิตสำนึกและแนวคิดของคนในชุมชน ชาวชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการพัฒนาตลาดเก่าบ้านแหลมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และยินดีที่จะร่วมมือในการพัฒนาตลาด เพราะต้องการให้ตลาดกลับมามีความคึกคัก มีผู้คนจับจ่ายใช้สอยพลุกพล่านเหมือนแต่ก่อน ที่สำคัญคือชาวบ้านจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการค้าขายและอาชีพใหม่ๆ ที่อาจจะเกิด เช่น อาชีพ รถและเรือนำเที่ยว ร้านนวดฝ่าเท้า หรือศูนย์บริการอื่นๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การทำความเข้าใจกับชาวบ้านและส่วนภาคธุรกิจของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะอาจมีชาวบ้านหรือธุรกิจบางส่วนที่กลัวการเปลี่ยนแปลงและสูญเสีย จนนำไปสู่การต่อต้านได้

จากองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน หากเปรียบเทียบกับกรอบความคิดขององค์ประกอบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ได้ในบทที่ 2 จะได้ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมตามองค์ประกอบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยังบกพร่องในด้านสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวกและนโยบายแผนการการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ แต่ก็สามารถพัฒนาปรับปรุงได้ หากแต่ต้องได้รับความร่วมมืออย่างเข้มข้นจาก 3 ฝ่าย คือ หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน (เจ้าของตลาด) และชาวบ้านในชุมชน เพราะจำเป็นต้องมีการปรับปรุงพื้นที่ตั้งแต่โครงสร้างพื้นฐานของตลาด ตลอดจนการนำเสนอรูปแบบของการท่องเที่ยวภายในตลาดซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาและเงินทุนจำนวนมาก แลกกับการที่ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนจะไม่เลือนหายไป และชาวบ้านจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

2.1.1 ในการพัฒนาพื้นที่ตลาดเก่าบ้านแหลมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะต้องพิจารณาปรับปรุงองค์ประกอบทั้ง 5 ประการ ดังกล่าวข้างต้น

2.1.2 ควรมีการให้ความรู้กับชาวบ้านในชุมชนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความสำคัญของชุมชน เนื่องจากผู้ที่มีประสบการณ์ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งมีจำนวนที่น้อยลงไปเรื่อยๆ และคนรุ่นใหม่ๆ มักจะไม่ค่อยทราบเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของตลาดเก่าบ้านแหลม ซึ่งอาจจะบรรจุลงไปในการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านแหลม หรือสร้างพิพิธภัณฑ์เพื่อเก็บรวบรวมประวัติความเป็นมาวิถีชีวิต สถาปัตยกรรมเอาไว้ไม่ให้สูญหาย

2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ผู้ที่สนใจศึกษาอาจทำการวิจัยเชิงปริมาณเพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบกับการวิจัยครั้งนี้ อาจช่วยเสริมการวิจัยนี้ให้หนักแน่นขึ้น หรืออาจได้ข้อแย้งที่เป็นประเด็นให้เกิดการวิจัยต่อเนื่องไปได้อีก

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2553). **แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550 - 2559**. เข้าถึงเมื่อ 1 กันยายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.m-culture.go.th/>
- กิตติรัตน์ สิบพันธ์. (2545). “การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี และแนวทางการพัฒนา.” งานวิจัยทุนสนับสนุนการวิจัยสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- กุลธิดา สามะพุทธิ. (2540). **การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : ทางเลือกใหม่ของการเดินทาง**. กรุงเทพฯ : นิคมสารคดี.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539). “รายงานสถิติปี 2539.” กรุงเทพมหานคร.
- เกรียงไกร เกิดศิริ และคณะ. (2547). **งานภาคสนามกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กฤษดา ขุ่ยอภัย. (2552). “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านหลวงเหนือ ตำบลหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2543). **หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราวรรณ กาวิละ. (2544). “ทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลาย อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. (2551). **สังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2528). “พัฒนาการทางด้านวัฒนธรรม.” **จันทร์เกษม** 183 (มกราคม – กุมภาพันธ์) : 60 – 67.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). **วิถีไทย การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โครงการวิถีทรรศน์.
- “ชาวหอบบ้านแหลมร้อง'เชียงใหม่'ปล่อยน้ำเสีย.” (2548). **เพชรภูมิ** 24, 591 (มีนาคม) : 23.

สุทธิธีร์ และฐาติและคณะ. (2538). *การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในมณฑลยูนนาน*. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ.

ธวัชชัย จันจุฬา. (2544). “ทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.

นรินทร์ชัย อิ่มสุทธิ. (2551). “ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอำเภोजังหวัดสมุทรสงคราม นครปฐม.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*.

นิคม จารุมณี. (2544). *การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: โอเคียนสโตร์.

นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว. (2550). *เล่าเรื่องเมืองเพชร*. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์คำ.

เนตรชนก นันที. (2544). “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.

บริษัท มรดกโลก จำกัด. (2537). “รายงานโครงการศึกษาความเหมาะสมและการออกแบบรายละเอียดการให้แสงสว่างโบราณในตัวเมืองเชียงใหม่.” เชียงใหม่.

_____. มปป. “โครงการศึกษาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทงานประเพณีและกิจกรรมพิเศษเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เสนอ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.” กรุงเทพมหานคร.

“บ้านแหลมผุดตลาดกลาง ขายลูกๆอาหารทะเลสด.” (2543). *ไทยรัฐ* (15 มิถุนายน) : 10.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เบญญา จันทร. (2545). “แนวทางการพัฒนาตลาดคอนฮวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดคอนฮวาย.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.

ประพัทธ์ชัย ไชยนอก. (2553). “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

เปรี๊ยะ สุดตะ. (2554). คำขาย. สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2525). วัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

พรพิศ ดายคิ่น. (2543). เพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร : องค์การค้าของคุรุสภา.

มณฑิรา ตาเมือง. (2554). ภาษา สังคม และวัฒนธรรม. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาและคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

รัฐทิติยา สุวรรณหาด. (2544). การศึกษาศักยภาพของชุมชนบ้านหนองขาว อำเภอด่านซ้าย จังหวัด กาญจนบุรี เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

รัตนา ปรารัตน์. (2554). รับจ้างหันปลาวง. สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม.

รุ่งรัตน์ หัตถกรรม. (2545). “แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านทอผ้าไหม ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วรรณ วลัยวานิช. (2539). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรรณ เดิมวรรณภัทร. (2554). รองนายกเทศมนตรี. สัมภาษณ์, 16 กันยายน.

วาลิกา แสนคำ. (2545). “การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2553). การท่องเที่ยว. เข้าถึงเมื่อ 1 กันยายน. เข้าได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/การท่องเที่ยว>

“สภาพนายช่างตัวแทนหมู่บ้านแหลมสาบปัญหาหอย.” (2548). เพชรภูมิ 26, 600 (สิงหาคม) : 18.

สมชาย ภาสภณี. (2554). ชาวประมง. สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม.

สมปอง นำเจริญ. (2554). ทำนาเกลือ. สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม.

สมมิตร เชื้อวสมุทร. (2553). ทายาทเจ้าของตลาด. สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน.

“สร้างคอนโด 'นางแอ่น' อาชีพรุ่งชาวบ้านแหลม.” (2553). **ไทยโพสต์** (21 พฤศจิกายน) : 4.

“สหกรณ์ประมงบ้านแหลมตั้งป้อมกลางทะเล.” (2545). **ไทยรัฐ** (1 สิงหาคม) : 12.

สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา. (2551). “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุธีร์ ชีระปัญญาพงศ์. (2540). **ประกวดเรียงความร้อยแก้วเรื่อง“พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช” ฉบับชนะการประกวดรางวัลที่ 3.**

กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

สุพจน์ สังข์ลาโพธิ์. (2553). อาจารย์. สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน.

สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2539). “บรรยายสรุปจังหวัดเพชรบุรี” เพชรบุรี.

สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2548). **ยุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี : หลักการและแนวความคิด ปี**

พุทธศักราช 2547-2548 จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี : สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2542). **พฤติกรรมผู้บริโภค ฉบับสมบูรณ์ปรับปรุงใหม่.** กรุงเทพมหานคร : ธีระฟิล์มและไรท์เท็กซ์.

อรุณ นุชนิยม. (2554). เจ้าหน้าที่ห้องสมุดเพื่อประชาชนอำเภอบ้านแหลม. สัมภาษณ์, 16 กันยายน.

ภาษาต่างประเทศ

Collier, A. and Harraway S. (1997). **The New Zealand tourism industry.** 2nd edition. New York : Longman.

Marshall, Martin N. (1996). “Sampling for Qualitative Research.” **Family Practice** 13, 6 (May) : 522-525.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและประสบการณ์ในพื้นที่

1. ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ชื่อ อายุ การศึกษาและอาชีพ
2. อาศัยอยู่ในพื้นที่มากี่ปี

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบหลัก

1. สิ่งดึงดูดใจ
 - 1.1 ตลาดบ้านแหลมในอดีตมีลักษณะอย่างไร
 - 1.2 บรรยากาศในการค้าขายในอดีตเป็นอย่างไร
 - 1.3 สภาพแวดล้อม บ้านเรือน การคมนาคมในอดีตและปัจจุบันมีความเหมือนหรือต่างกัน อย่างไร
 - 1.4 การประกอบอาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอะไร และสินค้าที่สำคัญในอดีตคืออะไร และปัจจุบันเป็นอย่างไร
 - 1.5 เอกลักษณ์ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมคืออะไร
2. สิ่งอำนวยความสะดวก
 - 2.1 ในชุมชนบ้านแหลมมีที่พัก ห้องน้ำ บริการอาหารให้กับนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
 - 2.2 ในชุมชนบ้านแหลมมีร้านค้า หรือบริการที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอะไรบ้าง
 - 2.3 มีการประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่ ใครเป็นคนทำหน้าที่นี้ อย่างไร
3. วามสะดวกในการเข้าถึง
 - 3.1 มีขนส่งสาธารณะจากจังหวัดอื่นเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และภายในชุมชนบ้านแหลมเพียงพอหรือไม่ อย่างไร
 - 3.2 ป้ายบอกทางมีความเพียงพอต่อความเข้าใจของนักท่องเที่ยวหรือไม่
 - 3.3 เส้นทางคมนาคมมีความปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบสนับสนุน

1. นโยบายแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ (เป็นคำถามเฉพาะ O1)
 - 1.1 หน้าที่ของท่านในการพัฒนาดูแลชุมชนบ้านแหลมคืออะไร อย่างไร
 - 1.2 ในปัจจุบัน หน่วยงานของท่านมีแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร
 - 1.3 ท่านประสบปัญหาในดำเนินแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร
2. จิตสำนึกและแนวคิดของคนในชุมชน
 - 2.1 ท่านคิดอย่างไรหากชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว
 - 2.2 บทบาทของชาวบ้าน, ร้านค้า, เจ้าของตลาดที่มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาตลาด
 - 2.3 แนวโน้มการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลัง

ส่วนที่ 4 คำถามประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง
2. เมื่อตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร
3. รายได้และสถานะภาพของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร
4. ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับตลาดบ้านแหลมในปัจจุบัน

ภาคผนวก ข.
ถอดเทปการสัมภาษณ์เชิงลึก

ถอดเทปการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชน (S1)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและประสบการณ์ในพื้นที่

ชื่อ: S1 (นามสมมุติ)

เพศ: ชาย

อายุ: 78 ปี

อาชีพ: ขายยาไทยแผนโบราณ

การศึกษา: ไม่จบประถมศึกษา

ประสบการณ์ในพื้นที่: ตั้งแต่เกิด

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบหลัก

1. สิ่งดึงดูดใจ

1.1 ตลาดบ้านแหลมในอดีตมีลักษณะอย่างไร

ตอบ เป็นตลาดทั้งของสด ของทะเล ข้าวของเครื่องใช้ทั่วไป ห้างแถวตรงนี้ทั้งหมดเป็นร้านค้าทั้งนั้น ลุงก็อยู่ที่ห้องแถวเก่าที่อยู่ขนานกับถนนทางเข้าสู่ตลาดมาตั้งแต่เกิด ตลาดนี้ก็เก่าแก่อายุน้อยก็ต้องมากกว่า 80 ปี เพราะลุงเกิดมาก็เห็นแล้ว

1.2 บรรยากาศในการค้าขายในอดีตเป็นอย่างไร

ตอบ ก็มีความคึกคักกว่านี้ ผู้คนมาซื้อของกันที่นี่ เมื่อก่อนมีร้านค้าขายของกันเยอะ

1.3 สภาพแวดล้อม บ้านเรือน การคมนาคมในอดีตและปัจจุบันมีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

ตอบ บ้านเรือนก็เป็นอย่างนี้ (ปัจจุบัน) เพียงแค่เมื่อก่อนจะมีคนต่างถิ่นเข้ามาแลกเปลี่ยนซื้อขายของกัน แต่ปัจจุบันมีแต่คนท้องถิ่นที่อยู่ ถนนหนทางก็ดีขึ้น ไปมาหากันสะดวกขึ้น

1.4 การประกอบอาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอะไร และสินค้าที่สำคัญในอดีตคืออะไร และปัจจุบันเป็นอย่างไร

ตอบ ส่วนใหญ่ก็จับปลา ทำประมง และก็ทำนาเกลือ แต่ประมงมากกว่า สินค้าที่พวกของทะเล ปลาอินทรีก็ขึ้นชื่ออยู่

1.5 เอกลักษณ์ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมคืออะไร

ตอบ (หัวเราะ แล้วก็คิดนาน) ก็คงเป็นความเก่าแก่ การใช้ชีวิตของผู้คนยังเหมือนเดิม เรียบง่าย หาปลา ทำนาเกลือ

2. สิ่งอำนวยความสะดวก

2.1 ในชุมชนบ้านแหลมมีที่พัก ห้องน้ำ บริการอาหารให้กับนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ที่พักในตลาคนี้ไม่มี ต้องไปแถวชายทะเล แถวหาดเจ้าสำราญก็เยอะ นั่งรถออกไปได้ ห้องน้ำสาธารณะไม่มี แต่ขอร้านค้าเขาก็ได้ อาหารก็มีหลายเจ้า เป็นพวกอาหารตามสั่งก็มี ก๋วยเตี๋ยวก็มี

2.2 ในชุมชนบ้านแหลมมีร้านค้า หรือบริการที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอะไรบ้าง

ตอบ ร้านค้าก็เป็นพวกข้าวของเครื่องใช้ของคนแถวนี้ อุปกรณ์ทำประมง เสื้อผ้า

2.3 มีการประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่ ใครเป็นคนทำหน้าที่นี้ อย่างไร

ตอบ ก็มีเทศบาลตำบลดูแลอยู่นะ แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะไปเที่ยวทะเล หรือไม่ก็ไปวัดมากกว่า ในนี้มันไม่มีอะไรให้ดู

3. ความสะดวกในการเข้าถึง

3.1 มีขนส่งสาธารณะจากจังหวัดอื่นเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และภายในชุมชนบ้านแหลมเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ก็มีรถเมล์ รถสองแถวเข้ามา แต่ถ้าดีก็จะไม่มีรถแล้ว

3.2 ป้ายบอกทางมีความเพียงพอต่อความเข้าใจของนักท่องเที่ยวหรือไม่

ตอบ ไม่รู้เหมือนกัน เพราะไม่ค่อยได้ไปไหนเลย

3.3 เส้นทางคมนาคมมีความปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ปลอดภัยไหม ไม่รู้เหมือนกันนะ แต่เทศบาลเค้าก็ถมถนนดีกว่าแต่ก่อนเยอะ เมื่อก่อนยังเป็นดินเป็นทรายอยู่เลยแถวนี้ (ทำท่าชี้)

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบสนับสนุน

1. นโยบายแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ (เป็นคำถามเฉพาะ O1)

1.1 หน้าที่ของท่านในการพัฒนาชุมชนบ้านแหลมคืออะไร อย่างไร

1.2 ในปัจจุบัน หน่วยงานของท่านมีแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร

1.3 ท่านประสบปัญหาในดำเนินแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร

3. จิตสำนึกและแนวคิดของคนในชุมชน

2.1 ท่านคิดอย่างไรหากชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ตอบ ก็ดี จะได้ลืกลัก ไม่เหงา ชาวบ้านจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

2.2 บทบาทของชาวบ้าน, ร้านค้า, เจ้าของตลาดที่มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาตลาด

ตอบ ก็ช่วยกันดูแล เป็นหูเป็นตา ตรงไหนสกปรก ตรงไหนเสียหาย เรื่องโจรขโมยก็ไม่มีนะ เพราะคนในนี้รู้จักกันหมด ใครแปลกหน้าเข้ามาก็รู้

2.3 แนวโน้มการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลัง

ตอบ ก็ต้องแล้วแต่เด็ก เพราะเดี๋ยวนี้เค้าเรียนกันสูง จะให้มาขายยาโบราณเค้าก็ว่าไม่มีคนกินแล้ว แต่โชคดีที่ลูกชายลุงเค้าก็ช่วยทำอยู่ เสียขายสูตร เสียขายวิชา

ส่วนที่ 4 คำถามประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง

ตอบ เดิมนี่ตลาดมันมีเยอะ มีตลาดนัดตามหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวก็ไปเที่ยวแถวทะเลมากกว่า ร้านค้าที่อยู่ได้ ก็เป็นของจำเป็น อย่างของลุงนี้เป็นยาโบราณ สูตรโบราณ ไม่มีใครทำได้ คนหาซื้อยาก คนเค้าก็ต้องมาซื้อที่นี่

2. เมื่อตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ตอบ ก็ยังอยู่กันเหมือนกันนะ คนก็ยังทำประมง ทำนาเกลือ ขายของกันไป เพียงแต่นี้ทะเลมันไม่มีปลาเยอะเหมือนเมื่อก่อน บางคนก็เข้าเมืองไปรับจ้างทำอย่างอื่น

3. รายได้และสถานะภาพของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ตอบ ของลุงก็เหมือนเดิมละ เรามีลูกค้าประจำอยู่ ยามันจำเป็นต้องใช้ แต่ถ้าหมดคนรุ่นนี้ไป ก็อาจจะขายไม่ดีเหมือนก่อน แต่ตอนนั้นลุงก็ไม่อยู่แล้วละ (หัวเราะ)

4. ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับตลาดบ้านแหลมในปัจจุบัน

ตอบ ก็อยากให้รัฐช่วยเข้ามาปรับปรุงนะ มาทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดี มาสอนชาวบ้านทำอาชีพที่ดี

ถอดเทปการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชน (S2)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและประสบการณ์ในพื้นที่

ชื่อ: S2 (นามสมมุติ)

เพศ: หญิง

อายุ: 74 ปี

อาชีพ: อดีตเป็นชาวประมง ปัจจุบันไม่ได้ทำแล้วเนื่องจากอายุมาก

การศึกษา: ไม่จบประถมศึกษา

ประสบการณ์ในพื้นที่: ตั้งแต่เกิด

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบหลัก

1. สิ่งดึงดูดใจ

1.1 ตลาดบ้านแหลมในอดีตมีลักษณะอย่างไร

ตอบ เป็นหมู่บ้านประมง ทำโป๊ะหน้าอ่าวกันเยอะ ทั้งโป๊ะน้ำตื้นและโป๊ะน้ำลึก ปลาฉนเยอะ จับปลาได้มากมาย ได้ปลามากก็เอามาขาย คนมารอซื้อกันเต็มไปหมด

1.2 บรรยากาศในการค้าขายในอดีตเป็นอย่างไร

ตอบ เมื่อก่อนเศรษฐกิจของบ้านแหลมดีมาก ๆ ทำมาค้าขายอะไรก็ดี ตรงบริเวณห้องแถวชั้นเดียวก่อนเข้าตลาดสดนั้นเคยมีร้านทำและขายทองรูปพรรณอยู่ 3-4 ร้าน แต่ในปัจจุบันเลิกกิจการไปหมดแล้ว อีกอย่างคือธุรกิจที่เฟื่องฟูมากคือธุรกิจรับจ้างตัดเสื้อผ้า เพราะเมื่อก่อนไม่มีเสื้อผ้าสำเร็จรูปเหมือนสมัยนี้

1.3 สภาพแวดล้อม บ้านเรือน การคมนาคมในอดีตและปัจจุบันมีความเหมือนหรือต่างกัน

ตอบ เมื่อก่อนคนจะอาศัยอยู่กันหนาแน่นกว่านี้ เพราะเมืองมันเจริญ ข้าวปลาของใช้ก็หาซื้อจากตรงนี้ ถนนหนทางตอนนั้นดีขึ้น แต่คนไม่อยู่กันแล้ว ไปทำงานที่อื่นกันหมด

1.4 เอกลักษณ์ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมคืออะไร

ตอบ เราเป็นเมืองเก่า ชาวบ้านยังใช้ชีวิตแบบเดิมนะ คนก็มีน้ำใจ ยังไปมาหาสู่กันได้หมด

2. สิ่งอำนวยความสะดวก

2.1 ในชุมชนบ้านแหลมมีที่พัก ห้องน้ำ บริการอาหารให้กับนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ไม่มีโรงแรม รีสอร์ท เพราะยังไม่มีใครมาเที่ยวแถวนี้ตอนกลางคืนหรือก ห้องน้ำสาธารณะมีในตลาดนะ แต่ก็เป้นแม่ค้าใช้มากกว่า อาหารก็ซื้อได้ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นกับข้าว แบบซื้อกลับไปกิน ถ้าจะหาร้านอาหารต้องไปแถวแหล่งท่องเที่ยวจะมีเยอะ

2.2 ในชุมชนบ้านแหลมมีร้านค้า หรือบริการที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอะไรบ้าง

ตอบ ไม่มีอะไรพิเศษนะ เพราะมันไม่มีนักท่องเที่ยว

2.3 มีการประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่ ใครเป็นคนทำหน้าทีนี้ อย่างไร

ตอบ เทศบาลกับผู้ใหญ่บ้านดูแล แต่ไม่รู้ประชาสัมพันธ์หรือไม่ เพราะเพชรบุรี ขึ้นชื่อเรื่องทะเลมากกว่า

3. ความสะดวกในการเข้าถึง

3.1 มีขนส่งสาธารณะจากจังหวัดอื่นเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และภายในชุมชนบ้านแหลมเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ตอบ รถทัวร์มาไม่ถึงในนี้ แต่ต่อรถเล็กเข้ามาได้อยู่

3.2 ป้ายบอกทางมีความเพียงพอต่อความเข้าใจของนักท่องเที่ยวหรือไม่

ตอบ ยายไม่รู้แน่ แต่ถามคนเฒ่าก็ได้ คนแถวนี้รู้จักหมด เพราะเป็นตลาดเก่า

3.3 เส้นทางคมนาคมมีความปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ปลอดภัยดี ไม่มีอะไรหรอก แต่กลางคืนกลางไฟจะน้อยหน่อย

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบสนับสนุน

1. นโยบายแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ (เป็นคำถามเฉพาะ O1)

1.1 หน้าที่ของท่านในการพัฒนาชุมชนบ้านแหลมคืออะไร อย่างไร

1.2 ในปัจจุบัน หน่วยงานของท่านมีแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร

1.3 ท่านประสบปัญหาในดำเนินแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร

2. จิตสำนึกและแนวคิดของคนในชุมชน

2.1 ท่านคิดอย่างไรหากชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ตอบ ไม่รู้แน่ มันไม่มีอะไรให้เค้าดู ตลาดก็เก่า คนก็แก่กันหมดแล้ว

2.2 บทบาทของชาวบ้าน, ร้านค้า, เจ้าของตลาดที่มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาตลาด

ตอบ ก็ให้ความร่วมมือทุกอย่าง เวลาเค้าทำบุญเลี้ยงพระ คนแถวนี้ก็ช่วยกัน

ตลอด

2.3 แนวโน้มการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลัง

ตอบ คนรุ่นหลังไม่ค่อยทำประมงแล้ว มันเหนื่อย ออกเรือทีหลายวัน บางทีเป็นเดือน และเดี๋ยวนี้ปลามันไม่ค่อยมี ที่พอทำแล้วอยู่ได้ก็พวกเลี้ยงหอย ส่วนนาเกลือก็ไม่ได้ทำได้ทั้งปี ต้องหาอาชีพอย่างอื่นเสริมด้วย

ส่วนที่ 4 คำถามประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง

ตอบ ตลาดมันเก่า ไม่ทันสมัย ขายของที่คนไม่นิยมกันแล้ว คนก็ไม่มาเที่ยวมาซื้อ

ของ

2. เมื่อตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ตอบ หลายๆ ร้านก็เลิกขาย ไปอยู่กับลูกหลานที่กรุงเทพบ้าง ไปหางานทำที่อื่นบ้าง

3. รายได้และสถานะภาพของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ตอบ มันก็พุดยาก เพราะเมื่อก่อนก็ไม่ได้ถึงกับร่ำรวยอะไรมาก ปัจจุบันถ้ารู้จักประหยัดหน่อย ก็พออยู่ได้

4. ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับตลาดบ้านแหลมในปัจจุบัน

ตอบ ไม่มี เจ้าหน้าที่ก็ดูแลดีอยู่แล้ว

ถอดเทปการสัมภาษณ์ผู้มีหน้าที่ดูแลชุมชน (O1)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและประสบการณ์ในพื้นที่

ชื่อ: O1 (นามสมมุติ)

เพศ: ชาย

อายุ: 50 ปี

การศึกษา:ปริญญาตรี

อาชีพ: นายอำเภอ

ประสบการณ์ในพื้นที่: ประมาณ 30 ปี

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบหลัก

1. สิ่งดึงดูดใจ

1.1 ตลาดบ้านแหลมในอดีตมีลักษณะอย่างไร

ตอบ บ้านแหลมเป็นแหล่งทรัพยากรทางทะเลมาตั้งแต่อดีต คนพื้นที่ทำการประมง เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ โดยเฉพาะประเภทหอย โดยเฉพาะหอยแมลงภู่ เรียกได้ว่าเป็นแหล่งใหญ่ที่สุดในประเทศ อีกอย่างก็คือนาเกลือ เพชรบุรีมีพื้นที่ทำนาเกลือที่ใหญ่ที่สุดในประเทศเช่นกัน และอำเภอที่ทำนาเกลือเยอะที่สุดก็คืออำเภอบ้านแหลมของเราเอง

1.2 บรรยากาศในการค้าขายในอดีตเป็นอย่างไร

ตอบ เมื่อก่อนบ้านแหลมเป็นศูนย์กลางการค้าขายสินค้าทางทะเลแทบทุกประเภท เรือที่ออกทะเลมาจะมาจอดที่นี่เพื่อขายสินค้าและซื้อของอย่างอื่นกลับไปด้วย เพราะเพชรบุรีไม่ไกลจากกรุงเทพและจังหวัดอื่นๆ ที่ไม่ติดทะเล จริงๆ แล้วในปัจจุบันบ้านแหลมก็ยังมีบทบาทในการเป็นแหล่งสินค้าทางทะเลอยู่ เพียงแต่มีตลาดในแหล่งอื่นเกิดขึ้นด้วย เพราะการเดินทางสะดวกมากขึ้น ผู้คนสามารถเดินทางไปในที่เข้าถึงยากในสมัยก่อนมากขึ้น

1.3 สภาพแวดล้อม บ้านเรือน การคมนาคมในอดีตและปัจจุบันมีความเหมือนหรือต่าง อย่างไร

ตอบ สภาพแวดล้อมทางทะเล ปัจจุบันลดความอุดมสมบูรณ์ลง แต่ก็ยังเป็นเหมือนกันทุกที่ ทำให้ทางหน่วยงานต้องนำเสนอแนวทางในการประกอบอาชีพอื่นๆ ให้แก่ชุมชน เช่นการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำและฟาร์มหอย รวมถึงการประกอบอาชีพเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี

1.4 เอกลักษณ์ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมคืออะไร

ตอบ ชุมชนบ้านแหลมเป็นชุมชนเก่าแก่ที่ผสมผสานวัฒนธรรมไทย จีน และมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแต่เป็นเอกลักษณ์ เป็นชาวประมงและชาวนาเกลือที่เรียบง่ายแต่น่าศึกษา และหาความรู้ได้ยากในภูมิภาคอื่นๆ

2. สิ่งอำนวยความสะดวก

2.1 ในชุมชนบ้านแหลมมีที่พัก ห้องน้ำ บริการอาหารให้กับนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ในบริเวณชุมชนบ้านแหลม ไม่มีที่พักค้างคืนหรือห้องน้ำสาธารณะ เนื่องจากยังไม่ได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวปัจจุบัน

2.2 มีการประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่ ใครเป็นคนทำหน้าที่นี้ อย่างไร

ตอบ ในปัจจุบันยังไม่มีมีการประชาสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ก็มีการดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชนอยู่อย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานราชการ

3. ความสะดวกในการเข้าถึง

3.1 มีขนส่งสาธารณะจากจังหวัดอื่นเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และภายในชุมชนบ้านแหลมเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ตอบ มีพาหนะหลายอย่างเข้ามาได้อย่างสะดวกในชุมชน เช่น รถสองแถว รถเมย์

3.2 ป้ายบอกทางมีความเพียงพอต่อความเข้าใจของนักท่องเที่ยวหรือไม่

ตอบ ถ้าสำหรับนักท่องเที่ยวต่างถิ่น คิดว่าคงยังไม่พอ แต่เป็นสิ่งที่ปรับปรุงได้ หากจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

3.3 เส้นทางคมนาคมมีความปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร

ตอบ เส้นทางคมนาคมมาที่ชุมชนบ้านแหลมมีความปลอดภัยเพราะเป็นเส้นทางราบไม่มีทางขึ้นเขาลาดชัน หรือโค้งอันตรายใดๆ ประกอบกับถนนหนทางมีการปรับปรุงพื้นถนนและมีไฟฟ้าตลอดเส้นทาง

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบสนับสนุน

1. นโยบายแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ (เป็นคำถามเฉพาะ O1)

1.1 หน้าที่ของท่านในการพัฒนาชุมชนบ้านแหลมคืออะไร อย่างไร

ตอบ คุณเลชุมชนและความเป็นอยู่ของชาวบ้านตามนโยบายที่ได้รับมาจากทางจังหวัด ทั้งในด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพ อาชีวอนามัย ความปลอดภัย ยาเสพติด เรื่องความเป็นอยู่ทุกๆ ด้าน

1.2 ในปัจจุบัน หน่วยงานของท่านมีแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร

ตอบ ทางอำเภอมีแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี ไม่ว่าจะเป็นงานตามประเพณีหรือเทศกาล หรืองานจัดขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์เฉพาะกิจ คือช่วยสนับสนุนในเรื่องเงินทุนรูปแบบของงานและการประชาสัมพันธ์

1.3 ท่านประสบปัญหาในดำเนินแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร

ตอบ จริงๆ แล้วไม่มีปัญหาอะไรใหญ่โต ส่วนใหญ่เป็นปัญหาในหน้างานมากกว่า เช่น การประสานงานไม่เพียงพอทำให้เข้าใจผิดกัน และก็มีปัญหาเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดงานบ้าง แต่ก็ได้รับความช่วยเหลือจากภาคเอกชนด้วย

2. จิตสำนึกและแนวคิดของคนในชุมชน

2.1 ท่านคิดอย่างไรหากชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ตอบ คิดว่าสามารถเป็นไปได้ เพราะตลาดฯ มีกลิ่นอายของวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมที่เป็นความดั้งเดิมจริงๆ ไม่ได้ตกแต่งจงใจให้เป็น แต่ก็ต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนาอีกหลายด้านเพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

2.2 บทบาทของชาวบ้าน, ร้านค้า, เจ้าของตลาดที่มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาตลาด

ตอบ ชาวบ้านให้ความร่วมมือดี อาจจะมีบ้างสำหรับคนที่กลัวเสียผลประโยชน์ แต่สามารถทำความเข้าใจกันได้ ที่นี้เป็นชุมชนเล็กๆ รู้จักกันหมด พวกเขาก็รู้จักพอดี ถ้าขอเรื่อง ขอความช่วยเหลือ ก็ให้ความร่วมมือกันดีทุกคน

2.3 แนวโน้มการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลัง

ตอบ เราพยายามอนุรักษ์การประกอบอาชีพดั้งเดิมไว้ ไม่ว่าจะเป็นการทำประมงนาเกลือ การแปรรูปผลผลิตทางทะเล ทำปลาอินทรีเค็ม หรือพวกงานประเพณีต่างๆ ก็ยังจัดกันอยู่ทุกปี เชื่อว่าไม่สูญหายไปไหนแน่นอน

ส่วนที่ 4 คำถามประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง

ตอบ จริงๆ แล้วมันเป็นเรื่องธรรมชาตินะ เพราะเวลามันเปลี่ยน สภาพสังคม การใช้ชีวิต ความต้องการของคนมันก็เปลี่ยนไปหมด เมื่อก่อนบ้านแหลมเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนทางทะเล เพราะเรือต้องมาจอดที่นี่ แต่ปัจจุบันมีท่าเรือมากมาย การคมนาคมก็สะดวกขึ้น คนไม่จำเป็นต้องหลั่งไหลกันมาที่นี่ ซึ่งเราก็พยายามดึงจุดอื่นมาเป็นจุดขาย เพชรบุรีเรามีความหลากหลายทางธรรมชาติมาก เรามีทะเลสวยงาม เรามีวัดเก่าแก่ เรามีป่าเขา เราก็เอาตรงนั้นมาเป็นจุดขาย เป็นแหล่งท่องเที่ยวทดแทนกันไป

2. เมื่อตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ตอบ ก็เปลี่ยนไปในเรื่องของอาชีพ คนของเราทำประมงน้อยลง ไปรับจ้างหรือทำอาชีพอื่นๆ กันบ้าง ย้ายที่อยู่กันออกไปบ้าง แต่คนที่ยังใช้วิถีชีวิตเดิมก็ยังมีอยู่เยอะนะ เพราะถ้าใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ก็สามารถอยู่กันได้แบบไม่เดือดร้อน

3. รายได้และสถานะภาพของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ตอบ สำหรับผม ผมมองว่าไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากเพราะคนเราก็ต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เข้ากับยุคสมัยด้วย จริงที่ว่าทรัพยากรทางทะเลลด ปลาลดลง เราก็พัฒนาเทคโนโลยีขึ้น เราเปลี่ยนจากผู้ล่า มาเป็นผู้เพาะพันธุ์ หรือตลาดซบเซา เราก็เปลี่ยนมาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ให้เรามีรายได้เท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้น

4. ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับตลาดบ้านแหลมในปัจจุบัน

ตอบ สำหรับการพัฒนาตลาดเก่าบ้านแหลมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ผมว่าน่าจะทำได้ แต่คงไม่ใช่แค่จากการสนับสนุนของรัฐอย่างเดียว ต้องเริ่มที่คนในชุมชนก่อนว่าอยากให้ตลาดบ้านแหลมเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ ถ้าอยากให้เป็นเราต้องรวมกลุ่มกันคิดรูปแบบว่าเรามีจุดเด่น มีจุดขายอะไร มันถึงจะเป็นไปได้

ถอดเทปการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในชุมชน (B1)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและประสบการณ์ในพื้นที่

ชื่อ: B1 (นามสมมุติ)

เพศ: ชาย

อายุ: 65 ปี

การศึกษา: ป.4

อาชีพ: อดีตเจ้าของพื้นที่ในตลาด

ประสบการณ์ในพื้นที่: ตั้งแต่เกิด

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบหลัก

1. สิ่งดึงดูดใจ

1.1 ตลาดบ้านแหลมในอดีตมีลักษณะอย่างไร

ตอบ บริเวณ ตัวอาคารตลาด ห้องแถวการค้า และพื้นที่ส่วนใหญ่ของบ้านแหลม แต่เดิมเป็นพื้นที่ขุนอุดมราชภักดี ซึ่งเป็นชาวจีนแต่จิวที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบ้านแหลม ในอดีตนั้นยังไม่มีถนน ตลาดเก่าบ้านแหลมเป็นเมืองท่าที่สำคัญ และมีการติดต่อค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้าน เพราะมีคลองเล็กๆ อยู่ข้างตลาดจึงสามารถใช้น้ำพายเรือไปปากแม่น้ำทำให้มีการแลกเปลี่ยนสินค้า และขนส่งสินค้าทางเรือโดยใช้แม่น้ำเพชรบุรีที่ไหลมาจากตัวเมืองเพชรบุรีซึ่งมีขนาดใหญ่ จึงใช้แม่น้ำเป็นหลักในการเดินทาง และคลองใช้เล็กๆ ที่พาดผ่านข้างตลาดในอดีตยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวของชาวบ้านซึ่งเป็นสินค้าหลัก ถนนที่ผ่านเข้าตลาดและข้ามสะพานข้ามคลองออกไปยังห้องแถวที่อยู่อีกฟากหนึ่งของตลาดในอดีตแต่ละห้องจะทำการค้าให้กับลูกค้าที่มาหาซื้อเสบียงและสินค้าต่างๆ ในอดีตเศรษฐกิจของบ้านแหลมจึงดีมาก ๆ ทำมาค้าขายอะไรก็ได้

1.2 บรรยากาศในการค้าขายในอดีตเป็นอย่างไร

ตอบ ขายดี คึกคักมาก คนพลุกพล่านทั้งวัน

1.3 สภาพแวดล้อม บ้านเรือน การคมนาคมในอดีตและปัจจุบันมีความเหมือนหรือต่าง อย่างไร

ตอบ บ้านเรือนในตลาดจะเป็นอาคารรูปแบบเก่า ประยุกต์วันธรรมไทย จีน เพราะคนส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีน ปัจจุบันก็ยังมิให้เห็นอยู่แต่ทรุดโทรมไปมากแล้ว การเดินทางเมื่อก่อนไม่ค่อยใช้รถ เพราะรถมีราคาแพง เราจะใช้เรือ เรือพาย เรือยนต์วิ่งตามคลองเล็กคลองน้อยข้างตลาด

1.4 เอกลักษณ์ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมคืออะไร

ตอบ เรามีของขึ้นชื่อหลายอย่าง อาหารก็อร่อย ขนมก็อร่อย เรามีเกลือขึ้นดี มีวัดดังๆ หลายที่ ทั้งวัดไทย วัดจีน มีแหล่งท่องเที่ยวเยอะแยะมากมาย

2. สิ่งอำนวยความสะดวก

2.1 ในชุมชนบ้านแหลมมีที่พัก ห้องน้ำ บริการอาหารให้กับนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

ตอบ เรามีที่พักอยู่บริเวณชายหาดหลายที่ ไม่ไกลจากที่นี่ นั่งรถเล็กไปได้

2.2 ในชุมชนบ้านแหลมมีร้านค้า หรือบริการที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอะไรบ้าง

ตอบ ร้านค้าในตลาดมีของขายมากมาย ทั้งของสด ของแห้ง ส่วนใหญ่ถ้าซื้อเป็นของฝากก็มีพวกปลาเค็ม ปลาหมึกแห้ง หมึกกะตอย กะปิ เกลือ

2.3 มีการประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่ ใครเป็นคนทำหน้าที่นี้ อย่างไร

ตอบ ก็ช่วยๆ กันนะ ทางราชการก็จัดทำอยู่ เวลาจัดงานประเพณีจัดงาน ก็ทำป้ายประชาสัมพันธ์ แจกไปใครมา ชาวบ้านก็ช่วยกันบอกปากต่อปาก

3. ความสะดวกในการเข้าถึง

3.1 มีขนส่งสาธารณะจากจังหวัดอื่นเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และภายในชุมชนบ้านแหลมเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ตอบ มีรถเยอะ ตั้งแต่เช่ามีด ทั้งรถเมย์ รถเล็ก พวกรถสองแถวก็มีมา

3.2 ป้ายบอกทางมีความเพียงพอต่อความเข้าใจของนักท่องเที่ยวหรือไม่
ตอบ ถ้าสำหรับนักท่องเที่ยวก็สามารถขับรถตามป้ายอำเภอบ้านแหลมมาได้ มีป้ายบอกตลอดทาง

3.2 เส้นทางคมนาคมมีความปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ปลอดภัยดี ทางลาดยางหมดแล้ว

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบสนับสนุน

1. นโยบายแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ (เป็นคำถามเฉพาะ O1)

1.1 หน้าที่ของท่านในการพัฒนาดูแลชุมชนบ้านแหลมคืออะไร อย่างไร

1.2 ในปัจจุบัน หน่วยงานของท่านมีแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร

1.3 ท่านประสบปัญหาในดำเนินแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร

2. จิตสำนึกและแนวคิดของคนในชุมชน

2.1 ท่านคิดอย่างไรหากชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ตอบ ก็ดี ชุมชนจะได้มีรายได้เพิ่มจากนักท่องเที่ยว และมีการพัฒนาปรับปรุง
ความสะอาด ถนน หนทาง

2.2 บทบาทของชาวบ้าน, ร้านค้า, เจ้าของตลาดที่มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาตลาด

ตอบ คิดว่าถ้าเป็นสิ่งที่ดี ทุกคนก็ให้ร่วมมือเต็มที่ แต่ต้องอธิบายให้ชัดเจน
เพราะเราเป็นคนรุ่นเก่า ไม่ค่อยชอบเปลี่ยนแปลง

2.3 แนวโน้มการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลัง

ตอบ คิดว่าจะให้คนรุ่นใหม่สืบทอดต่อกองยาก อาจจะยังทำอยู่บ้าง แต่คง
น้อยลงๆ เรื่อยๆ ต้องปลูกฝัง และให้ความสำคัญมากขึ้น

ส่วนที่ 4 คำถามประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง

ตอบ ผมว่าเดี๋ยวนี้ตลาดมันเยอะนะ ห้างก็เยอะ แล้วก็มีพวก 7-11 ก็เยอะ คนไม่
จำเป็นต้องเข้าตลาด นอกจากจะมาซื้อของสดตอนเช้าๆ มันก็ทำให้คนลดลงไปเอง

2. เมื่อตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ตอบ ก็ต้องทนอยู่กันไป เพราะบ้านเราอยู่ที่นี่ ไม่มีที่ให้ไป ก็ปรับตัว หาของที่ลูกค้า
ต้องการมาขาย ให้พอมีรายได้

3. รายได้และสถานะภาพของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ตอบ รายได้ลดลง ยิ่งสำหรับคนค้าขาย เดี่ยวนี้ค้าขายยาก คนไม่ค่อยซื้อของเหมือน
เมื่อก่อน

4. ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับตลาดบ้านแหลมในปัจจุบัน

ตอบ ผมอยากให้หน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือหน่อย ช่วยปรับปรุงให้มันน่าเดิน น่าเที่ยว
มาทาสี อนุรักษ์ตึกหน่อย ตึกมันสวยอยู่แล้ว ทำอีกเล็กน้อยก็น่าเข้ามาดูมาชม

ถอดเทปการสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชน (R1)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและประสบการณ์ในพื้นที่

ชื่อ : R1 (นามสมมุติ)

เพศ : ชาย

อายุ : 47 ปี

การศึกษา : ปริญญาตรี

อาชีพ : ครู

ประสบการณ์ในพื้นที่ : ประมาณ 20 ปี

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบหลัก

1. สิ่งดึงดูดใจ

1.1 ตลาดบ้านแหลมในอดีตมีลักษณะอย่างไร

ตอบ เป็นหมู่บ้านประมง การประมงในอำเภอบ้านแหลมในอดีตสมัย 50 ปีก่อนในทะเลมีความอุดมสมบูรณ์มากแม้ในแม่น้ำก็ยังมีกุ้งและปลาชุกชุม สามารถนั่งตามเสาผูกเรือตกปลาตกทะเล การทำการประมงแต่เดิมจะเป็นการทำการประมงชายฝั่ง เช่นการวางเบ็ดราว ยกยอ เลี้ยงหอยแครง ทำโป๊ะฝือก การเดินทางไปทำการประมงยังใช้ เรือพาย เรือแจวหรือโป๊ะแล่นใบ ไฟฟ้ายังไม่มีต้องใช้ตะเกียงน้ำมันก๊าด หรือตะเกียงเจ้าพายุ

1.2 บรรยากาศในการค้าขายในอดีตเป็นอย่างไร

ตอบ อำเภอบ้านแหลมมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศเช่นประเทศมาเลเซีย โดยจะมีเรือสินค้าแล่นใบมาซื้อเกลือ ข้าวสาร น้ำตาล โดยมีมะพร้าว ขนบั้งแบบครีมแครกเกอร์ ผ้าปาเต๊ะ ร่ม และขนมต่างๆ คนจึงเยอะพลุกพล่าน ทั้งพ่อค้า แม่ค้าและคนซื้อของ

1.3 สภาพแวดล้อม บ้านเรือน การคมนาคมในอดีตและปัจจุบันมีความเหมือนหรือต่าง จากปัจจุบัน

ตอบ สภาพบ้านเรือนในปัจจุบันยังคงไม่ต่างจากในอดีตมากนัก เพียงแค่เก้าและทรุดโทรมลงไป การคมนาคม ถนนหนทางก็เจริญมากขึ้น เดินทางสะดวกสบาย

1.4 เอกลักษณ์ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมคืออะไร

ตอบ เอกลักษณ์น่าจะเป็นวัฒนธรรมและเรื่องราวของชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนริมทะเล คนที่ใช้ชีวิตกับท้องทะเล และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากทะเล

2. สิ่งอำนวยความสะดวก

2.1 ในชุมชนบ้านแหลมมีที่พัก ห้องน้ำ บริการอาหารให้กับนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ยังไม่มี เพราะในปัจจุบันพื้นที่ตรงนี้ยังไม่ได้พัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว มีแต่คนในพื้นที่มาจับจ่ายใช้สอย ซื้อของใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2 ในชุมชนบ้านแหลมมีร้านค้า หรือบริการที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอะไรบ้าง

ตอบ ก็ยังไม่ค่อยมี เหมือนที่บอกว่ายังไม่มีย่านนักท่องเที่ยวมากนัก มีแต่คนพื้นที่

2.3 มีการประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่ ใครเป็นคนทำหน้าที่นี้ อย่างไร

ตอบ เรื่องปรับปรุงหรือประชาสัมพันธ์เป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ และเจ้าของพื้นที่เอกชนเอง หากจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว คงต้องมานั่งคุยเรื่องแนวทางกันก่อน

3. ความสะดวกในการเข้าถึง

3.1 มีขนส่งสาธารณะจากจังหวัดอื่นเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และภายในชุมชนบ้านแหลมเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ถ้าจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ก็ต้องเพิ่มรถโดยสารเข้ามาภายในบริเวณตลาดอีก แต่คงไม่เป็นปัญหาเพราะถ้ามีความต้องการมาเที่ยวจริง ก็คงมีรถเพิ่มขึ้นเอง เพราะเป็นอาชีพมีรายได้

3.2 ป้ายบอกทางมีความเพียงพอต่อความเข้าใจของนักท่องเที่ยวหรือไม่

ตอบ ก็เช่นเดียวกัน ณ ปัจจุบันคงยังไม่เพียงพอสำหรับคนต่างถิ่น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพราะป้ายต่างๆ ก็มีแต่ภาษาไทย

3.3 เส้นทางคมนาคมมีความปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ผมว่าพอใช้ได้นะ ถ้าเทียบกับถนนเส้นอื่นๆ ในจังหวัดอื่น เพียงแต่อาจจะต้องเพิ่มไฟฟ้า และป้ายบอกทางอีกก็น่าจะปลอดภัยเพียงพอ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบสนับสนุน

4. นโยบายแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ (เป็นคำถามเฉพาะ O1)

1.1 หน้าที่ของท่านในการพัฒนาดูแลชุมชนบ้านแหลมคืออะไร อย่างไร

1.2 ในปัจจุบัน หน่วยงานของท่านมีแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร

1.3 ท่านประสบปัญหาในดำเนินแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร

2. จิตสำนึกและแนวคิดของคนในชุมชน

2.1 ท่านคิดอย่างไรหากชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ตอบ ผมเห็นด้วยนะ เพราะเมืองเพชรบุรีเป็นเมืองท่องเที่ยวอยู่แล้ว หากจะเพิ่มพื้นที่ตรงนี้เข้าไปด้วยเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่นก็น่าจะทำได้ เพียงแต่ต้องปลูกจิตสำนึกของชุมชนให้เข้มแข็ง เพราะการเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้องอาศัยพลังของชาวบ้าน ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาและต้องใช้เวลาสร้างชื่อนานกว่าคนจะรู้จัก

2.2 บทบาทของชาวบ้าน, ร้านค้า, เจ้าของตลาดที่มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาตลาด

ตอบ ผมว่าทุกคนเต็มใจและยินดีที่จะช่วย เพราะทำแล้วมีรายได้ ลูกหลานมีงานทำ

2.3 แนวโน้มการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลัง

ตอบ เรื่องวัฒนธรรมคงไม่มีปัญหาเพราะยังคงมีการสืบสานประเพณีสำคัญของชาวเมืองเพชรอยู่เสมอ แต่เรื่องของการประกอบอาชีพประมงหรือทำนาเกลือ ก็คงเป็นไปตามกลไกของตลาด

ส่วนที่ 4 คำถามประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง

ตอบ เริ่มจากการเปิดท่าเรือในจังหวัดอื่นๆ มากขึ้น เรือจากมาเลเซีย หรือจังหวัดอื่นๆ มีทางเลือกมากขึ้น รวมทั้งพื้นที่ทางทะเลในบริเวณนี้เริ่มไม่อุดมสมบูรณ์แล้ว ทำให้มีทรัพยากรที่จะแลกเปลี่ยนน้อยลงด้วย

2. เมื่อตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ตอบ ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ยังคงอาชีพดั้งเดิมคืออาชีพประมง และทำนาเกลือ แต่บางส่วนก็ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดโดยการย้ายออกไปหางานทำที่อื่นบ้าง ขายของตามตลาดนัดเพิ่มรายได้บ้าง

3. รายได้และสถานะภาพของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ตอบ รายได้น้อยลง โดยเฉพาะพ่อค้าแม่ค้าในตลาด บางร้านขาดทุนจนไม่สามารถดำเนินกิจการต่อได้ก็ต้องปิดไป

4. ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับตลาดบ้านแหลมในปัจจุบัน

ตอบ ตลาดตรงนี้ เป็นของเอกชน ซึ่งเจ้าของไม่มีเงินทุนจะปรับปรุงแล้ว หากจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทางภาครัฐก็ต้องเข้ามาช่วยปรับปรุงด้วย

ถอดเทปการสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชน (R2)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและประสบการณ์ในพื้นที่

ชื่อ: R2 (นามสมมติ)

เพศ: ชาย

อายุ: 45 ปี

การศึกษา: ประถมศึกษาปีที่ 6

อาชีพ: รับรถรับจ้าง

ประสบการณ์ในพื้นที่: ตั้งแต่เกิด

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบหลัก

1. สิ่งดึงดูดใจ

1.1 ตลาดบ้านแหลมในอดีตมีลักษณะอย่างไร

ตอบ เท่าที่ผมจำความได้ สมัยก่อนก็เป็นร้านค้าอย่างนี้ แต่มีร้านเยอะกว่านี้ มีทั้งร้านทอง มีร้านเครื่องใช้ไฟฟ้า ร้านกาแฟโบราณ ร้านเยอะ คนก็เยอะ ตอนเช้าๆ ก่อนไปเรียน ผมจำได้ว่าเดินออกมาตลาดซื้อปลาทอดโก๋ ยกมือไหว้คนนั่นที คนนี่ที เคี้ยวนี้ล้มหายตามจากไปหมดแล้ว

1.2 บรรยากาศในการค้าขายในอดีตเป็นอย่างไร

ตอบ ผมก็ฟังผู้ใหญ่เล่ามาอีกทีว่าสมัยก่อน ตรงนี้ (ตลาด) เจริญมาก เรียกได้ว่าคึกคัก คนเยอะ โดยเฉพาะช่วงรุ่งสาง ชาวประมงจะเอาปลา เอาหอย มาขาย คนทำนาเกลือก็เอาเกลือมาขาย คนซื้อก็มีทั้งคนไทย คนจีน คนใต้ พวกแขกก็มี

1.3 สภาพแวดล้อม บ้านเรือน การคมนาคมในอดีตและปัจจุบันมีความเหมือนหรือต่าง อย่างไร

ตอบ ก็ต่างกันตรงที่เมื่อก่อนมีคนอยู่กันเยอะกว่านี้ อย่างตรงตึกแถวก็มีคนอยู่ทุกห้องเป็นร้านตลอดแนว ตอนนั้นส่วนใหญ่ก็ปิดไป เพราะมีแต่คนแก่อยู่ เปิดร้านก็ไม่ไหว ลูกเด้าก็ไปทำงานที่อื่นหมด ถนนก็ดีขึ้น มีหลายเส้นทางมากขึ้น เมื่อก่อนจะเข้าเมืองเพชรบุรีต้องนั่งรถ นั่งเรือหลายต่อ ประมาณ 4-5 ชั่วโมงกว่าจะถึง เคี้ยวนี้ 15 นาทีก็ถึงแล้ว

1.4 เอกลักษณ์ของชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมคืออะไร

ตอบ ผมก็ไม่ค่อยรู้เรื่องนะ ถ้าพูดถึงตลาด แต่ถ้าเป็นอำเภอบ้านแหลมก็ดังหลายอย่าง วัดก็ดัง ร้านอาหารก็มีดังหลายร้าน

2. สิ่งอำนวยความสะดวก

2.1 ในชุมชนบ้านแหลมมีที่พัก ห้องน้ำ บริการอาหารให้กับนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ไม่มีครับ ต้องเข้าไปในเมืองอีกหน่อยจะมีหลายที่

2.2 ในชุมชนบ้านแหลมมีร้านค้า หรือบริการที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอะไรบ้าง

ตอบ (หัวเราะ) ไม่มีหรอกครับ ตอนนี้ร้านค้าเหลือน้อย มีแต่ร้านขายของชำ แล้วก็พวกอาหารตามสั่ง

2.3 มีการประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่ ใครเป็นคนทำหน้าที่นี้ อย่างไร

ตอบ ผมไม่แน่ใจ มันไม่มีอะไรให้เที่ยวตรงนี้

3. ความสะดวกในการเข้าถึง

3.1 มีขนส่งสาธารณะจากจังหวัดอื่นเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และภายในชุมชนบ้านแหลมเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ตรงนี้มีรถเข้ามาได้หลายทางอยู่ ง่ายสุดก็รถเมล์ แล้วก็เดินเข้ามาหน่อย

3.2 ป้ายบอกทางมีความเพียงพอต่อความเข้าใจของนักท่องเที่ยวหรือไม่

ตอบ ผมว่าถ้าสำหรับนักท่องเที่ยวก็คงไม่พอ ต้องเพิ่มอีกเยอะ

3.3 เส้นทางคมนาคมมีความปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ก็มีทางช่วงที่เป็นหลุมเป็นบ่อ แต่ก็ไม่ถึงกับอันตราย

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบสนับสนุน

1. นโยบายแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ (เป็นคำถามเฉพาะ O1)

1.1 หน้าที่ของท่านในการพัฒนาชุมชนบ้านแหลมคืออะไร อย่างไร

1.2 ในปัจจุบัน หน่วยงานของท่านมีแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร

1.3 ท่านประสบปัญหาในดำเนินแผนงานการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างไร

2. จิตสำนึกและแนวคิดของคนในชุมชน

2.1 ท่านคิดอย่างไรหากชุมชนตลาดเก่าบ้านแหลมจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ตอบ ถ้าทำได้ก็ดี (หัวเราะ) แต่ผมว่ามันจะยาก มันไม่มีอะไรให้ดู ตลาดก็เก่ามาก แม่ค้าก็ไม่เปิดร้านขายของ

2.2 บทบาทของชาวบ้าน, ร้านค้า, เจ้าของตลาดที่มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาตลาด

ตอบ ถ้าจะพัฒนา ปรับปรุงตลาด ผมว่าชาวบ้านก็ต้องเต็มใจช่วยอยู่แล้ว แต่ถ้าต้องใช้เงินมาก หรือจะขึ้นค่าเช่า ก็คงยาก ต้องทำให้คนมาเที่ยวให้ได้ก่อน

2.3 แนวโน้มการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพของคนรุ่นหลัง

ตอบ ถ้าไม่มีการปรับปรุงอะไร คนรุ่นใหม่ๆ ก็คงออกจากที่นี่ไปกันหมด เพราะหลังๆ นี่ก็เหลือแต่คนแก่ๆ 40-50 ขึ้นกันทั้งนั้น

ส่วนที่ 4 คำถามประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง

ตอบ ผมก็ไม่แน่ใจ แต่ตลาดตรงนี้นั้นเก่าแล้วเป็นร้อยปีได้ มันคงถึงอายุมันแล้ว

2. เมื่อตลาดเก่าบ้านแหลมซบเซาลง วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ตอบ ก็แย่เลย ก็อยู่กันตามสภาพ คนแก่ก็อยู่เฝ้าบ้านเฉยๆ รอลูกหลานส่งเงินมาให้

3. รายได้และสถานะภาพของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ตอบ ก็ขายของ หรือรับจ้าง มีรายได้แค่พออยู่ได้ หาเช้ากินค่ำไปวันๆ หนึ่ง อย่าหวังรวย (หัวเราะ)

4. ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับตลาดบ้านแหลมในปัจจุบัน

ตอบ ถ้ามีหน่วยงานเข้ามาพัฒนา แบบยกเครื่องใหม่เลยก็น่าจะดี เพราะมันต้องปรับเยอะ ทั้งตัวตลาด ทั้งตึกแถวก็เก่าและโทรมมาก ยังไม่มีคนดูแล มันก็สกปรก ไม่น่าเที่ยว จะกลายเป็นตลาดร้างไป

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อสกุล	นายชวลิต ตั้งสมบุญกิตติ
ที่อยู่	56 ถ.รถไฟ ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม 73000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2548	สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการสัตวศาสตร์ และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2551	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2549 - 2550	บริษัท แซด วี ฟีดเทค จำกัด ตำแหน่งพนักงานขายยาสัตว์
พ.ศ. 2550 - 2551	บริษัท อาหารสัตว์ไทยสระบุรีจำกัด ตำแหน่งพนักงานขายอาหารสัตว์
พ.ศ. 2551 - ปัจจุบัน	เจ้าของธุรกิจส่วนตัว